

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацвярткі

9 771819 161008

Прыемнасьці дэмакратыі

Украіна кампэнсуе савецкія банкаўскія ўклады. Эканамісты хваліць Цімашэнку, хоць і засыцерагаюць ад росту інфляцыі. Старонка 4.

У НУМАРЫ

Расея ці Францыя? А можа, Японія?

У аўторак Рада Бяспекі прыняла палітычнае рашэнне: Беларуская АЭС будзе збудаваная.
Старонка 3.

Анатомія рэгіянальной мэдыцыны

Масавая галадоўка сухотнікаў у «Навасельні» агаліла праблему мэдычнага абслугоўвання ў правінцыі і правоў пацыента. Старонка 16.

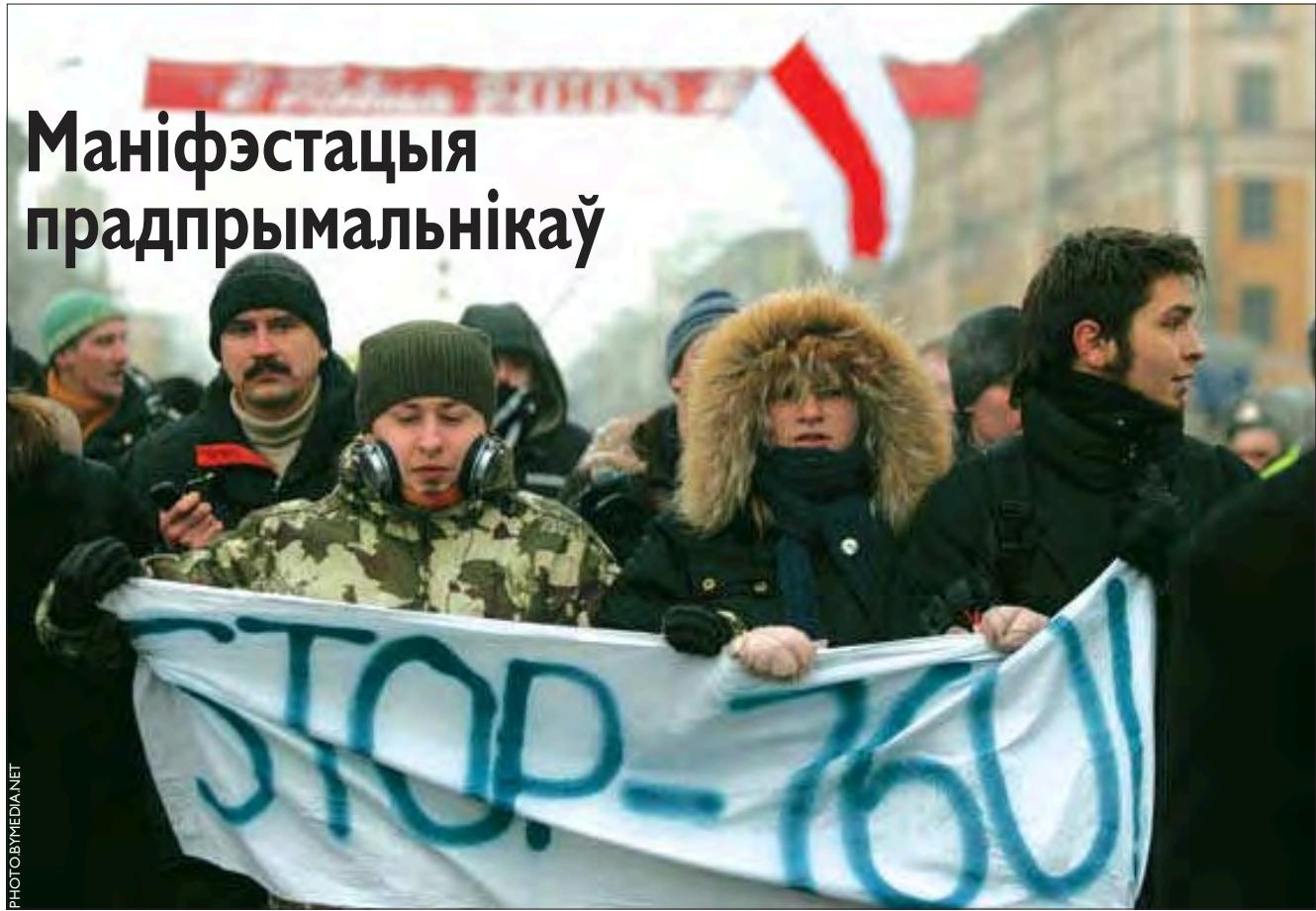
«Нуда, змрок, безвыходнасьць. Тут людзі жывуць, як у гета»

Гэтае інтэрв'ю каштавала ксяндзу Гжэгажу Худаку месца ў Беларусі.
Старонка 10.

Істотнасьць адсутнасьці ці адсутнасьць істотнасьці?

Рэцэнзія на раман Альгерда Бахарэвіча «Праклятыя госьці сталіцы».
Старонка 23.

Маніфэстацыя прадпрымальнікаў

Сустрэчы з нашаніўцамі ў Менску, Віцебску, Полацку, Маладечне, Смалявічах і Берасьці

У чацвер 17 студзеня а 17-й у бібліятэцы імя Пушкіна (вул. Гікалы, 4) адбудзеца прэзэнтацыя кнігі Артура Клінава «Малая падарожная кніжка па Горадзе Сонца». У прэзэнтацыі возьмуць удзел Валянцін Акудовіч, Уладзімер Арлоў, Адам Глёбус ды іншыя вядомыя дзеячы беларускай культуры.

18 студзеня ў Менску на Ўпрадзе БНФ (вул. Варваршні, 8) пройдзе прэзэнтацыя раману Наталкі Бабінай «Рыбін горад». Апроч аўтаркі ўдзел бяруць Валянцін Тарас, Вольга Іпатава, Міхась Скобла, Сяргей Сматрычэнка і некаторыя героі раману. **Пачатак а 18-й.**

19 студзеня пісьменьнік Уладзімер Арлоў, рэдактар ARCHE Валер Булгакаў і рэдактар «Нашай Нівы» Андрэй Скурко наведаюць Наваполацак і Віцебск. **Сустрэча ў Наваполацку пачненца а 16-й, у Віцебску — а 19-й.** У рамках сустрэчы будуць прэзентаваныя **кніжка У.Арлова**

«Імёны свабоды», часопіс ARCHE, новыя выданыні з сэрыі «Кнігарня «Наша Ніва». Даведкі праз т.: (029) 510-91-06 (Полацак), (029) 662-71-26 (Віцебск).

23 студзеня Валер Булгакаў, пісьменьніца Наталка Бабіна, паэт Андрэй Хадановіч і дырэктар Беларускага інстытуту стратэгічных дасыледаваньняў Віталій Сіліцкі завітаюць у **Смалявічы**. Даведкі: (029) 571-86-88 (Яўген).

24 студзеня пройдзе прэзэнтацыя кнігі **Пётры Рудкоўскага «Паўстанніе Беларусі» ў Берасьці**. Даведкі праз т.: (029) 626-08-49 (Сяргей).

26 студзеня ў Маладечне (вул. Чыстая, 26) пройдзе падвойная прэзэнтацыя — Валер Булгакаў і гісторыкі Алеся Пашкевіч і Андрэй Вашкевіч **прэзентуюць гісторычную публікацыю «Кароткі нарыс беларускага пытання»,** а пісьменьнік Уладзімер Арлоў — **«Імёны Свабоды».** **Пачатак а 16.00.**

Бунт-аксюмаран

Суворыя прысуды ўдзельнікам акцыі падпрымальнікаў 10 студзеня сведчалі пра спалох уладаў. Гэтак жа сама, з мэтадычнай помсьлівасцю, разъбіраліся постфактум з актыўістамі Плошчы-2006.

Маніфэстацыя падпрымальнікаў паводле колькасці ўдзельнікаў — ад трох да пяці тысяч — была парадынальная з восеніскімі маршамі апазыцыі. Але тыя скончыліся, можна сказаць, ідылічна. Хаця пры жаданні таксама можна было закінуць парушэнні: на там сабраліся, газон патапталі, выйшлі на праезную частку... Гэтым разам ня толькі далі арышты, але й крымінальную справу завялі паводле артыкулу аб дзеяньнях, што груба парушаюць грамадзкі парадак.

І реч ня толькі ў тым, што чарговы тур

гульняў з Эўропай скончаны. Відавочна, што пратэст падпрымальнікаў напружыў уладу значна болей, чым стандартныя, прадказальныя акцыі тытульнай апазыцыі. На тых мерапрыемствах — пераважна знаёмыя твары. А тут выйшаў іншы кантынгент. Пераважна апалітычная публіка, якой наступілі на мазоль эканамічнага інтэрэсу. А матэрыяльнае ёсьць першасным...

Улада ўбачыла шыкты ўпартых ваяроў не за абстрактныя прыгожыя лёзунгі, а за сваё крэўнае.

Фактычна, гэта акурат тыя сవежыя пратэставыя сілы, пра якія даўно марылі лідэры палітычнай апазыцыі. Апошняя адчуваюць спрыяльную кан'юнктuru і стараюцца апынуцца на грэбені хвалі. 10 студзеня на плошчы былі Мілінкевіч, Статкевіч, Калякін, Лябедзька... Лідэры АГП гэта ўжо каштавала 15 сутак.

Ціпер з вуснаў апазыцыйных дзеячаў гучалі камплемінты на адрас съмелых «індывидуалаў» і прагнозы, што тыя увальюцца ў шэрагі ўдзельнікаў «гарачае вясны».

Вось тут ёсьць пэўныя сумнёвы. Па-першае, улада можа ўжыць камбінаваную мэтоду — крапкавыя рэпрэсіі плюс дробныя саступкі, каб зьбіць хвалю, раскалоць шэрагі ПД ды іхных найманых працаўнікоў. Такія «адкрукткі» былі ўжо, калі гандляры абураціся падаткам на дабаўленую вартасць, укараненінем касавых апаратаў. Памятаце, колькі гадоў таму нават прэзыдэнт асабіста на рынок прыяжджаў, каб сущыніць жарсыці...

Па-другое, незалежна ад лініі ўладаў,

гэты кантынгент прызываюцца думашці і дзеяніцаць прагматычна, адаптавацца да выжывання ў экстэрмальным дзелавым клімаце. На ўна спадзявацца, што гэтыя людзі пагодзяцца на ролю «індзеїдаў», гатовых зредзячасу выходзіць на сцяжуны віртуальны палітычны вайны паводле сыгналу апазыцыйных правадыроў.

У падпрымальнікаў іншае — выключна прагматычнае, матэрыяльнае мысленіне. Ужо не аднойчы адзначалася, што бізнесовец-страйковец — гэта аксюмаран (Юры Дракахруст трапна кажа пра «клясавыя бай бізнес-праletарыя»):

Ціпер іхны розум збунтаваны трохі пабурліць, а потым пачне працаўаць у тым кірунку, як прыстасавацца да новых умоваў (бо дзяржава можа манэўраваць, але стратэгічна не адступіць), як скіраваць свой бізнес у нейкое іншае рэчышча. Хтосьці сцяўшы сэрца перарэгіструе ў ПУП, хтосьці знайдзе новыя «шэрыя» варыянты... І найманыя працаўнікі наўрад ці стануть доўга біць лынды: гэты цвярдзіць, рупілы кантынгент будзе карыстацца попытам на кадравым рынку.

Карацей, мары пра гарачую вясну на грунце падпрымальніцкіх пратэстаў могуць і на спраўдзіцца.

Іншая реч, што народ усё матае на вус. У грамадзтве назапашваецца крытычны зарад незадаволенасці: тут і інфляцыя, і скасаваныя льготы, і наступствы ўказу №760... Некалі гэта можа дасягнуць стану грымучай сумесі.

Аляксандар
Класкоўскі

АПЫТАНЬНЕ НА NN.BY

Ці салідарызуецеся Вы з патрабаваннямі падпрымальнікаў?

так	460 (54.6%)
не	18 (2.1%)
часткова	30 (43.2%)

Усяго прагаласавала: 508

Расея ці Францыя? А можа, Японія?

У аўторак Рада Бясьпекі прыняла палітычнае рашэнне: Беларуская АЭС будзе збудаваная.

Пакуль нясна, дзе, нясна, кім. Калі выбар будзе зроблены не на карысць Рәсей, нашу краіну чакае таксама палітычны і эканамічны паварот. Аляксандар Лукашэнка: «Сёньняшніе рашэнні мае гісторычныя харктар». Ківок у бок Захаду: «Павінен быць выбраны варыянт з найменшым звязанымі з гэтым рызыкамі. Ківок на Ўсход: «Пытаныне паставав ядзернага паліва вострае, попыт на ўранавую сырavіну блізкі да ажыятажнага».

Пра ўсё гэта ён заяўіў на пасяджэнні Рады Бясьпекі Беларусі па пытаныні разъвіцця атамнай энергетыкі ў краіне. Сёньня ўвесь съвет зарыентаваны на будаўніцтва АЭС у сувязі з ўсплескам цэнаў на вуглевадородную сырavіну, сказаў ён. «Мы пачынаем, паглядаючы з-за вугла, разважаючы аб неабходнасці будаўніцтва АЭС. Увесь съвет вызначыўся, а мы разважаем. А пасля будзем узмоцнена даганяць. Але ж гэта будзе кашта-

ваць у два разы даражэй», — агітаваў А. Лукашэнка. Паводле ягоных словаў, гэтае рашэнне мае гісторычныя харктар, бо ад яго залежыць эканамічная, энэргетычныя і палітычныя незалежнасць будучых пакаленій беларусаў.

«Сёньня мы закладваем аснову функцыянальнае беларускай дзяржавы ва ўмовах, калі на Зямлі абвастраеца глябальная праблема вычарпання запасаў вуглевадороднай сырavіны. Я думаю, будучыя пакаленіні ацэніць наша рашэнне», — сказаў А. Лукашэнка.

Ён падкрэсліў, што Беларусь пачынае будаўніцтва сваёй АЭС на фоне супярочлівых тэндэнцый на сусьеветным атамным рынку. «Праз тое, што ўсе кінуліся на будаўніцтва рэактараў» адываеца ўсплеск цэнаў на ядзернае паліва. Пытаныне паставав яго вострае, і яго трэба праццаўваць, бо попыт на ўранавую сырavіну ў съвеце блізкі да ажыятажнага.

Дык Ресея ці Францыя? А можа, Японія?

нія? Адказу на тое, хто стане падрадчыкам Беларускай АЭС, пакуль няма. Па выніках паседжання было абвешчана толькі, што Беларусь хоча абзвесціся рэактарам трэцяга пакаленія, аналагічным тым, якія будуюцца цяпер у Фінляндый, Баўтары, Японіі, Кітаі, Іране, Індыі і Францыі. Калі выбар будзе зроблены не на карысць Рәсей, краіну чакае таксама палітычны і эканамічны паварот.

Тым часам арабскія краіны таксама масава распачынаюць праекты асваення мірнага атаму. Адпаведныя дамовы Парыж падпісаў з Альжырам і Лівіяй. На чарзе Марока, Катар і Аб'яднаныя Арабскія Эміраты. У сталіцу ААЭ прэзыдэнт Сарказі прыбыў якраз сёньня. Два 1,6-мегаватныя рэактары падключыліся да пастаўкамі паліва ўключна абыдуцца Абу-Дабі ў 8,87 мільярда даляраў (6 млрд ўроў). Перамовы распачаліся таксама з Эгіптом, Ярданіяй і Тунісам.

Мікола Бугай

Алесь Таўстыку асудзілі на 15 сутак

Суд Цэнтральнага раёну Менску асудзіў прадпрымальніцкага лідэра Алесья Таўстыку на 15 сутак арышту. Амаль пяць гадзін ніхто ня ведаў, дзе знаходзіцца Алесь.

15 студзеня каля 8.30 Алесь Таўстыка патэлефанаваў жонцы Наталы. Ён сказаў, што праз пару хвілін заедзе дадому. Аднак дома ён не зявіўся. Тэлефон прадпрымальніка таксама быў адключаць. Недалёка ад кватэры Таўстыкі была знайдзеная яго машына.

Высветлілася, што А. Таўстыка быў затрыманы міліцыяй і дастаўлены ў суд. Яго асудзілі на 15 сутак арышту за ўдзел у несанкцыянаванай прадпрымальніцкай акцыі 10 студзеня.

Таўстыка на першы прадпрымальніцкі лідэр, які будзе адываць пакаранье. Таксама на 15 сутак арыштованыя А. Шумчанка, А. Макаев, У. Шыла. Такім чынам, усе яны ня змогуць узяць удзел у акцыі пратэсту дробных гандляроў 21 студзеня, прызначанай на 12.00.

ЗП

Прыемнасьці дэмакратыі

Украіна кампэнсуе савецкія банкаўскія ўклады. Эканамісты хваляць Цімашэнку, але баяцца, што вяртанье ўкладаў прывядзе да росту інфляцыі.

Украінскія прары

Ад 11 студзеня Украіна з ініцыятывы новага прэм'ер-міністра Юліі Цімашэнкі пачала кампэнсацыю са-

вецкіх банкаўскіх укладаў. Кампэнсацыі падлягаюць грашовыя ашчаджэнні, што былі зробленыя да 2 студзеня 1992 г. у Ашчадбанк СССР і абясцэнліся, яго сэргтыфікаты, аблігациі дзяржзайму 1990 г. і дзяржаўныя казначэйскія забавязанні. Памер кампэнсацыі — 1050 грыўняў (каля 200 доляраў) за 1000 савецкіх рублёў. Нашчадкі ўкладальніка атрымаюць удвая менш. Выплаты расцягнуцца на год. Да таго Украіна, пачынаючы з 1991 г. выплаціла каля 5 % ад агуль-

най сумы савецкіх укладаў і ашчаджэннія.

Палітычныя супернікі Юліі Цімашэнкі называюць выплату кампэнсацыяй фарсам. Праразейская СМІ Украіны — а да іх далучаючыя расейскія і афіцыйныя беларускія — што раз паведамляюць пра вялізарныя чэргі каля банкаў, пра бойкі між ахвотнымі найхутчэй атрымаць свае «міэрныя» гроши, і нават пра съмерці ў тых чэргах.

Ініцыятары ж кампэнсацыі лічаць, што такім чынам яны выконваюць свае перадвыбарчыя абавязкі, а сваім суседзям па былой імперыі дэманструюць добры прыклад.

Літва разылічылася

З былых краінаў СССР толькі Літва вырашила праблему кампэнсацыі. На гэта выдатковалі каля 80% прыбылкаў ад прыватызацыі ў краіне. Максымальная ж сума кампэнсацыі тут складае \$2000.

У Казахстане ж зьявілася аўтарытарным рэжымам грамадзянам выдалі толькі аблігациі з разылку \$100 за кожныя... 15 000 савецкіх рублёў. Пэнсіянэрам тыя аблігациі абяцаюць пагасіць праз 5—10 год, працаздольнаму насельніцтву — праз 15—20 гадоў.

У Рэспубліцы Беларусь кампэнсацыі выплачваюць асобным катэгорыям грамадзянам:

«Выплата савецкіх пазыкаў дасьць штуршок спажывецкаму попыту»

Эканаміст Зыміцер Груган каментуе выплату савецкіх банкаўскіх укладаў ва Украіне, а таксама прагназуе, ці магчыма нешта падобнае ў Беларусі.

«Наша Ніва»: У дзеяньнях ураду Юліі Цімашэнкі па кампэнсацыі савецкіх банкаўскіх укладаў больш эканомікі ўзялі?

Зыміцер Груган: На мой погляд, гэта на 90% палітычны крок. Абяцаць Цімашэнкі вярнуць савецкія ўклады сыграўт вельмі важную ролю на парламэнцкіх выбара-

рах ва Украіне. Увогуле, падчас гэтай кампаніі сацыяльная тэматыка гучала як ніколі востра. Людзі гэта адчулы. Па-пупілесцкай рыторыка ўзяла сваё, цяпер прыйшла чарга разылічвацца з людзьмі.

«НН»: А як гэтыя — беспрэцэдэнтныя ў СНД — выплаты адаб'юцца на украінскай эканоміцы?

ЗГ: Пакуль да канца не зразумела. Выплата немалых грошай непазбежна адаб'еца на спажывецкім попыце, які імкліва ўзрасце. Будзе дадзены штуршок для макраэканамічных пераўтварэнняў. Гэта, безумоўна, вельмі пазытыўны сигнал. Разам з тым, усё будзе залежыць ад таго, ці зможа Украінскі ўрад утры-

мачь інфляцыю ў вызначанных рамках. Калі ў 2008 годзе інфляцыя ва Украіне складзе каля 10%, то выплату насельніцтву савецкіх ашчаджэнняў можна будзе лічыць паспяховай. Стайдук на літоўскі досьвед, калі на выплату кампэнсацыяў выдаткоўваліся гроши, заробленыя на прыватызацыі, апраўданая. Зразумела, што толькі бюджетных сродкаў на выплату такіх вялізных грошай ня хопіць, таму

Юлія Цімашэнка поўная жаданьня зъмяніць правілы гульні ў постсавецкай палітыцы.

інвалідам, пэнсіянэрам. Выплаты гэтыя частковыя, іх аб'ём штогод зацвярджаеца ўрадам. На сёньня расейскім укладальнікам выплачана менш за 1,5 % запазычанацы.

У Малдове працэс выплаты ашчаджэннія распачаўся ў 2003 г. і працягнеца бліжэйшыя 15—20 гадоў.

У Азэрбайджане плянуеца цалкам выплаціць сумы ў эквіваленце да 2000 савецкіх рублёў, большыя сумы кампэнсуюць часткова. Адпаведны законапраект задзейнічалі ў 2006 г., канчаткова ўлады гэтай краіны плянуюць разылчыцца за 8 год.

У Кыргызстане, дзе вырашыць проблему плянавалі да 2009 г., выплачана пакуль 6 % ад агульной сумы.

трэба шукаць іншыя крыніцы. Стаяўка Украіны і Літвы на прыбыткі ад прыватызацыі абсалютна справядлівая.

«НН»: Як на сёньняшні дзень выглядае справа з выплатай кампэнсациі ў Беларусі?

ЗГ: Наколькі я ведаю, у бюджет 2008 году практична ніякія сродкі на такія выплаты не закладзеныя. Сумы, якія ў нас выплачваюцца, многія палічылі сапраўднай абрэзай, таму вяртаныне савецкіх сэргыфікатаў і аблігацый спынілася. Можна меркаваць, што насельніцтва працягвае верыць у зъмены ў палітыцы ўраду ў гэтай сферы. На мой погляд, вяртаныне са-

вецкіх грошай можа быць рэальным толькі праз пяць гадоў. На бліжэйшыя трохадцаты гады бюджет амаль сфармаваны, ён мае досыць вялікія абмежаваныні, таму знайсыці сродкі на кампэнсациі будзе амаль немагчыма. Таксама будзем гаварыць шчыра, за гэты час жывых уладальнікаў аблігацый Ашчадбанку СССР застанецца ня так шмат. Свяжакам жа будуць вяртаць толькі 20—30% ад той сумы, якую б вярталі самім уладальнікам. Таму ўрад можа вырашыць гэтую проблему вельмі «прыгожа». Такая выплата магла быць магчымай у 2004—2006 гадах за кошт нафтавых пры-

быткаў. Тады гэтыя грошы былі разьмеркаваныя неяк інакш, а цяпер мы ўжо ня маєм тых прыбыткаў.

«НН»: А ўвогуле пра якую суму кампэнсациі ў Беларусі варта гаварыць?

ЗГ: Гэта залежыць ад того, які курс мы возьмем. Калі будзем кіравацца цяперашнімі украінскімі выплатамі, то Беларусь на кампэнсациі мусіць выдаткаваць 7 мільярдаў даляраў. Калі мы кажам пра казахскі курс — то трох з паловай мільярды. У любым выпадку, гэта вялікія сумы. У 2004 годзе кіраунік Нацбанку Пётар Пракаповіч заявіў, што краіна вінна грамадзянам 1,2 мільярды даляраў.

таў за апошнія дзесяць год скараціўся ў 50 разоў: калі ў 1998 г. за 10000 савецкіх рублёў можна было атрымаць да \$500, то ў мінулым годзе ўсяго 10. Гэта значыць, 0,1 цэнта, або 0,001 даляра, за рубель.

На дадзены момант пытаньне застаецца нявырашаным, а апошнія слова будзе за ўрадам, які мусіць выбраць аптымальны варыянт кампэнсациі і іх памер. На гэты год выдаткі на выплаты ў бюджэце не адлюстраваныя.

Украіна сапраўды пакуль аказалася самаю справядліваю з краінай СНД. Усё ж 0,2 даляра за цяжкай працы зароблены і ашчаджаны рубель — гэта лепш, чым 0,001. Заастаецца даказаць, што такая выплата не прывядзе да росту інфляцыі і бюджетнага дэфіцыту. Цімашэнка запэўнівае, што не, і абяцае знайсці дадатковыя бюджетныя сродкі за кошт рэпрыватызацый актываў, «прыхватызаваных» пры папярэднім урадзе. Яна падкрэслівае, што систэма кампэнсациі разылчана такім чынам, каб стымуляваць попыт на тавары нацыянальных вытворцаў. Аднак галоўнае — пытаньне справядлівасці, кажа лідерка «Дэмакратычнай кааліцыі».

Імаверна, такая пасыпешлівасць у кампэнсациі ўкладаў тлумачыцца жаданьнем Цімашэнкі набыць палітычны капитал на выпадак, калі прэзыдэнт Юшчанка зноў, як у 2005 г., вырашыць пазбыцца занадта энэргічнай саюзніцы на карысць панурага Януковича.

**Сямён
Печанко**

«НН»: Нашай апазыцыі ці варта выкарыстоўваць гэту тэму падчас будучых палітычных кампаніяў?

ЗГ: Безумоўна, што варта. Мне падаецца, што гэту тэму можна выкарыстоўваць ужо падчас парламэнцкіх выбараў сёлета. Разам з тым, калі мы ўявім, што палітычная ситуацыя ў краіне зъменіцца, то новаму кірауніцтву выплаты такія кампэнсациі адразу будзе вельмі цяжка. Яшчэ раз паўтаруся, што разылк з насельніцтвам на савецкіх уладах на нас магчымы толькі ў сярэднетьэрміновай перспектыве.

**Гутарыў Зыміцер
Панкавец**

Масавая маніфэстацыя

Прадпрымальнікі спрабавалі прайсці да Адміністрацыі прэзыдэнта, а пасля праводзілі дэмантрацыю на праспэкце і перакрылі рух на плошчы Незалежнасці. Колькасць пратэстоўцаў дасягала 5000 чалавек.

Андрэй Пянкевіч

Акцыя за адмену ўказу Лукашэнкі № 760, які забараняе прадпрымальнікам мець наёмных рабочых, пачалася а 12 гадзіне на Кастрычніцкай плошчы. На пляцы незадоўга перад мітынгам быў заліты каток, дзе праходзілі нейкія гулянні для школьнікаў пад эгайдай БРСМ. Коўзанка займала большую частку плошчы, таму мітынгоўцам было цеснавата.

Ні Кастрычніцкая, ні подступы да яе не былі перакрытыя міліцыяй і амонам і колькасць удзельнікаў увесь час расла. Хвілін праз пятнаццаць пад'ехала машина з гукаўзмацняльнай тэхнікай. Людзей началі заклікаць разыходзіцца, у адваротным выпадку абяцаці прымяніць фізычную сілу.

Праз нейкі час была агучаная прапанова ўладаў, што чацьвера-пяцёра прадпрымальнікаў могуць пайсці ў Адміністрацыю прэзыдэнта на перамовы. Было вырашана, што парламэнт-

рамі выступяць Анатоль Шумчанка і яшчэ некалькі прадпрымальнікаў, астатнія ўдзельнікі мітынгу будуть чакаць вынікаў на Плошчы.

Падцягнулася палітыкі: Аляксандар Мілінкевіч, Мікола Статкевіч, Анатоль Лябедзька, Алесь Міхалевіч. З мэрафонам выступалі Алесь

Таўстыка і Сяргей Парсюковіч з Віцебску, якія заклікалі прысутных не разыходзіцца. Мілінкевіч заявіў, што ўлады імкніцца «зьнішчыць прадпрымальнікаў як кляс», заклікаў на верыць абяцаныям уладаў і на дап’яць сябе раскалоць, захоўваць салідарнасць.

Прыкладна а 13:40 частка ўдзельнікаў акцыі вырашыла, што перамовы зацягіваюцца. Яны прапанавалі таксама пайсці ў бок Адміністрацыі. Мітынгоўцы пайшлі праз праезную частку праспэкту, на нейкі час спаралізаваўшы рух транспарту. Недалёка ад тэатру

Юлія Даралікевіч

прадпрымальнікаў у сталіцы

імя Янкі Купалы дэмантрантаў сустрэлі шэрагі амону, якія перагарадзілі дарогу. Праправаць кардоны міліцыі ніхто не збіраўся, таму ў хуткім часе калёна рушыла па праспэкце ў бок плошчы Незалежнасці. Частка людзей, не зважаючы на папярэджаныні супрацоўнікаў ДПС, рушыла праезней часткай, зноў часткова перакрыўшы рух. Тым часам міліцыя папярэдзіла Аляксандра Мілінкевіча аб магчымай крымінальнай адказнасці за правядзенне акцыі.

Адной з характэрных асаблівасцяў акцыі 10 студзеня стала амаль поўная адсутнасць съязгоў, расыцяжак, транспарантаў. Большасць удзельнікаў склалі людзі, якія ня ходзіць на мітынгі апазыцыі. Шмат хто далучайцца да калёны, калі яна ішла па праспэкце. Папераменна гукалі: «Работа» і «Свабода». Некаторыя удзельнікі съмяяліся: «Кamu чаго не хапае».

Ужо на плошчы Незалежнасці з'явілася навіна, што перамовы Анатоля Шумчанкі з загадчыцай галоўнага эканамічнага ўпраўлення Адміністрацыі презыдэнта Інай Мядзведзевай нічым ня скончыліся. Чыноўніца толькі паабяцала перадаць патрабаваныні прадпрымальнікаў кіраўніку Адміністрацыі презыдэнта Генадзю Нявыгласу, які ўжо рапартуе Лукашэнку. Разам з tym дала зразумець, што ніхто ўказ адмяніць не збіраецца.

Падыходы да Дому ўраду амон перакрыў. Тады акцыя і дасягнула найбольшай колькасці ўдзельнікаў. Прыкладна шэсць тысяч чалавек занялі плошчу Незалежнасці. Алеся Таўстыка выступіў перад людзьмі з імправізаванай сцэны — ліхтарні. Таўстыка сказаў,

што гатовы зараз ісьці на перамовы да Сідорскага. Людзі началі дружна гукаць: «Сідорскі! Сідорскі!» Але праз нейкі час стала зразумела, што ніхто з ураду да прадпрымальнікаў ня спусьціцца.

Але людзі не былі настроеныя на тое, каб разыходзіцца. Як сказала адна жанчына з Бабруйску: «Колькі можна ездзіць у Менск на мітынгі? Нешта трэба вырашыць ужо сёняння». Тады і начулася прапановы перакрываць праспект, да той пары пакуль на перамовы ня выйдзе хто-небудзь з ураду.

Міліцыя ня стала замінаць людзям выйсці на праспект. У выніку перакрывання ўтварыўся досьць вялікі затор з машын і аўтобусаў. Калі адна з «сотак» спрабавала праехаць, яе абкружылі з усіх бакоў людзі. Нехта самы адчайнны нават залез на дах аўтобусу зь белчырвона-белым съязгам. Шмат хто тады ўзгадаў пра падзеі на Глошчы.

Прыкладна а 17-й гадзіне байцы амону выціснулі мітынгоўцаў з праспекту, але нікога не затрымлівалі. Нават пасылья гэтага частка людзей не накіравалася да

дому, а рушыла ў бок Кастрычніцкай плошчы. Там і адбыліся затрыманыні. Вядома, што сярод двух дзясяткаў затрыманых і лідэр РГА «Пэрспэктыва» Анатоль Шумчанка. Яшчэ раней затрымалі Уладзімера Шылу з Салігорску, Анатоля Лябедзьку. Па дарозе на акцыю затрымалі пад рознымі прэтэкстамі дзясятак прадпрымальнікаў у рэгіёнах.

Пагражаюты ўжыць сілу, намесьнік начальніка галоўнага ўпраўлення ўнутраных спраўаў Менгарыканкаму Аляксандару Найдзенку паведаміў, што па факце несанкцыянаваных вулічных маніфэстацыяў распачатая крымінальная справа.

Да моманту разгону пікету лідэры прадпрымальніцкага руху пасыпелі вырашыцца, што наступная акцыя пройдзе 21 студзеня а 19.00. Амаль ніхто не чакаў, што акцыя 10 студзеня будзе настолькі масавай і рагучай і што да прадпрымальнікаў, якія складалі толькі частку ўдзельнікаў акцыі далучыліся столькі актыўістай апазыцыі і проста людзей на вуліцах.

Зыміцер Панкавец

Юлія Дарацкевіч

Юлія Дарацкевіч

Мін'юст больш за ўсё ня любіць маніфэстацыі

Міністэрства юстыцыі патрабуе ад партыі асуздзіць прадпрымальнікаў. БНФ: падтрымліваем, тлумачэнныі можам даць па БТ.

Міністэрства юстыцыі запатрабавала ад Партыі БНФ, Аб'яднанай грамадзянскай партыі і Партыі камуністаў тлумачэнняў наконт удзелу іх лідэраў Анатоля Лябедзькі, Алесі Міхалевіча і Сяргея Калякіна ў маніфэстацыі прадпрымальнікаў 10 студзеня. Ультыматыўна патрабаваньне мусіла быць выканана ў 3-дзённы тэрмін. Таксама Мін'юст падаў пазоў на ліквідацыю аб'яднання прадпрымальнікаў «Пэрспэктыва».

Паведамленыне міністэрства было разъмешчанае на яго інтэрнэт-сайце 12 студзеня, таму фактычна партыі мелі на адказ нават на трэћі, а толькі два дні.

На падставе часткі трэцяй артыкулу 27 закону «Аб палітычных партыях» міністэрства запатрабавала ад кіраўнічых органаў названых партыі падаць «інфармацыю аб тым, ці быў гэтыя асобы ўпаўнаважаныя адпаведнымі партыямі на ўдзел у названым масавым мерапрыемстві з накіраваньнем адпаведных партыйных рапшэнняў».

«У выпадку ненадзялення сваіх партыйных лідэраў на званымі паўнамоцтвамі» Мін'

юст патрабуе «выказаць афіцыйнае стаўленне партыі адносна іхных дзеяньняў на несанкцыянованым мерапрыемстве».

На думку адказнага сакратара ўправы Партыі БНФ юрыста Ўладзімера Лабковіча, ліст Мін'юсту «не заснаваны на нарматыўных актах і законах». «Мы зьевернемся ў Белтэлерадыёкампанію з патрабаваннем даць нам магчымасць выкананца загад Міністэрства юстыцыі і выказаць стаўленне Партыі БНФ па пытаннях дробных прадпрымальнікаў, а таксама актыў пратэсту», — заявіў У. Лабковіч.

12 студзеня Сойм Партыі БНФ прыняў заяву, у якой падтрымаў «патрабаваньні і

актыў прадпрымальнікаў».

Лідэр ПКБ Сяргей Калякін, які таксама прысутнічаў на мітынгу, заяўві БелаПАН, што ніякага ліста зь Мін'юсту не атрымліваў. «Камэнтар да падобнага ліста павінен даваць не палітык, а псыхіятар», — лічыць С. Калякін. Паводле ягоных словаў, паколькі дзеянасьць ПКБ прыпыненая, «пра ўдзел партыі ў арганізацыі мерапрыемства ня можа ісці і гаворкі».

Мін'юст запатрабаваў таксама падаць тлумачэнны адносна выкарыстаныя ўдзельнікамі мітынгу сцягі Аб'яднанай грамадзянскай партыі.

Мяркуючы па ўльтыматыўным тоне патрабаваньня, Мін'юст хоча павесыці АГП і

ПБНФ дарогай Партыі камуністаў. Ліквідацыя Кампартыі распачненца 30 студзеня.

Адначасова Міністэрства юстыцыі падала ў Вярхоўны суд пазоў аб ліквідацыі Рэспубліканскага грамадзкага аб'яднання «Пэрспэктыва».

У паведамленні, якое разъмешчана 12 студзеня на сайце міністэрства, адзначаецца, што «10 студзеня 2008 году ў горадзе Менску адбыўся несанкцыянованы мітынг прадпрымальнікаў, у якім разам зь іншымі асобамі ўзяў удзел лідэр Рэспубліканскага грамадзкага аб'яднання «Пэрспэктыва» Анатоль Шумчанка».

«Падчас правядзення названага несанкцыянованага мітынгу прадпрымальнікаў быў паралізаваны рух транспарту па праспэкце Незалежнасці ў раёне плошчы Незалежнасці (на працягу 1 гадзіны 20 хвілін). Дзеяньнімі арганізатораў дадзенага несанкцыянованага мітынгу, у тым ліку Рэспубліканскага грамадзкага аб'яднання «Пэрспэктыва», нанесена значная шкода інтарэсам грамадзян, дзяржаўным і грамадzkім інтарэсам», — гаворыцца ў паведамленні.

Закон «Аб грамадзкіх аб'яднаннях» утрымлівае норму пра тое, што «грамадзкае аб'яднанне можа быць зылквідавана паводле рапшэння суду за аднаразове парушэнне заканадаўства аб масавых мерапрыемствах у выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі», падкрэслівае Мін'юст.

**Мікола Бугай; інф.
icrb.org, БелаПАН**

СЪЦІСЛА

Быў ідэолягам, стаў паліттэхнолягам

На базе Інфармацыйна-аналітычнага цэнтра пры Адміністрацыі презыдэнта (ІАЦ) будзе створаны новы цэнтар, які сярод іншага зоймецца паліттэхналёгіямі. Аб гэтым сёньня паведаміў першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі презыдэнта Анатоль Рубінаў, прадстаўляючы працоўнаму

калегітыву ІАЦ новага кіраўніка цэнтра Алега Праляскоўскага, паведамляе агентства БЕЛТА. Праляскоўскі напярэдадні страйк пасаду галоўнага ідэоляга краіны праз тое, што ягоны першы намеснік сеў у турму за хабар. «Паліттэхналёгіі» — гэта тэрмін, які прыйшоў да нас з Рәсей. Ён абзначае способы маніпуляцыі грамадзкай думкай, асабліва

перед выбарамі.

30 беларускіх жанчынаў папрасілі у Пуціна абароны

Больш за 30 жанчынаў зь Менску, Бабруйску, Барысава, Жодзіна, Маладечна і Салігорску, Горадні і Ліды, Мазыра, Паставаў і Пружанаў просілі Пуціна паспрыяць іхнай сустрэчы з

Лукашэнкам. Гэта ўсё свяячкі асуджаных, а таксама нязгодныя з рапшэннямі судоў па сваіх грамадзянскіх спраўах. На зварот да кіраўніка суседній дзяржавы яны вырашыліся, калі адчаяліся спадзявацца на справядлівасць беларускіх судоў і зразумелі абыякавасць лукашэнкаўскай адміністрацыі.

Уклады ў рублях і зноў сталі стратнымі

Эканамісты прадказваюць масавы адток грошай з рублёвых укладаў.

Паводле афіцыйных звестак, інфляцыя ў 2007 г. склада 12,1%, пры гэтым у сінезні 2007 г. яе рост склаў 2,4%. Варта нагадаць, што ў адпаведнасці з Асноўнымі кірункамі грашова-кредытнай палітыкі Беларусі на 2007 г. гадавая інфляцыя была заплянаваная ў межах 6—8%.

Інфляцыя апярэдзіла стаўку рэфинансавання на 2,1%, што рабіць любыя ўклады і дэпозіты ў беларускіх рублях стратнымі. Эканамісты Яраслаў Раманчук і Станіслаў Багданкевіч

прадказваюць, што насельніцтва зараз пачне масава здыміць свае рублёвыя ашчаджэнні з банкаў і або ўкладаць іх у тавары, або пераводзіць у валюту.

Прэм'ер-міністар Сяргей Сідорскі тлумачыць інфляцыю па-савецку: недахопамі на месцах. Ён абыцае, што ў Беларусі будзе прынятая систэма мераў па папярэджанні інфляцыйных працэсаў у 2008 г. І нагадаў, што ў гэтым годзе інфляцыя заплянаваная ў межах тых самых 6—8%. Паводле ягоных словаў, Міністэрства эканомікі павіннае прапанаваць адпаведныя пляны дзеянняў па ўрэгульванні інфляцыйных працэсаў.

Мікола Бугай

PHOTO BY MEDIANET

СЪЦІСЛА

Тэмпы росту ВУП склалі 8,1 %

Вытворчасць валавога ўнутранага прадукту ў Беларусі за 2007 год склала 108,1% да ўзроўню 2006-га, паведамілі ў Міністэрстве статыстыкі і аналізу. За год ад'ём прамысловай вытворчасці ўзрос на 8,5%. Энергетычная валавога ўнутранага прадукту знязілася на 8,6%. Прадукцыйнасць працы вырасла ў студзені—лістападзе на 7,3%.

Расейцы скупілі найбольшыя прыватныя страхавыя кампаніі Беларусі

Расейская група «РЕСО» набыла 100% акций беларускага ЗАТ «Страхавая кампанія «АльВеНа». Папярэдне

19 сінезні 2007 г. у Міністэрстве фінансаў Беларусі прайшла дзяржрэгістрацыя зъмяненінняў акцыянэраў ЗАТ «Страхавая кампанія «АльВеНа». Фінансавыя падрабязнасці ўгоды пакуль не паведамляюцца. У группу «РЕСО» ўжо ўваходзіць беларускае ЗСАТ «Бролі». Цяпер назвы набытых расейцамі кампаніяў будуть гучаць «Бролі» — Група «РЕСО» і «АльВеНа» — Група «РЕСО». Тым самым доля «РЕСО» на страховы姆 рынке Беларусі да канца 2008 г. павялічыцца з цяперашніх 7,5% да 12,5%. «Бролі» і «АльВеНа» — найбуйнейшыя прыватныя страхавыя кампаніі краіны.

Мэтро пад Даўгабродзкай

ААТ «Мінскмэтрапраект» сёлета пачне падрыхтоўку перадпраектнай дакументацыі на будаўніцтва 3-й лініі Менскага мэтрапалітэну. Трэцяя лінія будзе складацца з 14 станцый агульнай працягласцю 17,2 км. Яна пройдзе з Зялёнага Лугу да Курасоўшчыны. У больш аддаленай перспектыве заплянаваная пракладка 4-й лініі мэтро. Яна паўколам пройдзе па паўночнай частцы Менску праз прамысловую зону ўздоўж вуліцы Даўгабродзкай да мікрараёну Чыжоўка. Удоўжкі гэтыя маршрут зойме 18,8 км і будзе налічваць 13 станцый.

«Дружба» падаражэла

Урад Беларусі падтрымаў прапанову Міністэрства эканомікі аб падвышэнні транспартнага тарыфу за транзыт расейскай нафты па беларускай тэрыторыі на 15,7—16,7%, што прынясе ў бюджет дадатковыя \$31 млн. Мінэнэрга аргументала сваю ініцыятыву дзеяннямі расейскай кампаніі «Транснефть», якая падвысіла транспортныя тарыфы ў 2008 годзе ў сярэднім на 19,4%. Па тэрыторыі Беларусі з улікам паставак нафты на Мазырскі НПЗ праходзіць каля 81 млн т расейскай нафты. Прыбытак Беларусі ад яе транзыту за мінулы год ацэньваецца ў \$196,2 млн.

СП, БелаПАН,
БЕЛТА

«Нуда, змрок, безвыходнасьць. Тут людзі жывуць, як у гета»

Гэтае інтэрв'ю каштавала ксяндзу Гжэгажу Худаку месца ў Беларусі. Калі мы перадрукавалі яго на сایце nn.by, яно выклікала жорсткія спрэчкі між тымі, хто съвтара ганіў і хто падтрымліваў. Прапануем яго і Вашай увазе.

— Як здарылася, што ксёндз Гжэгаж Худак апынуўся Беларусі?

— Я тут ужо 14 гадоў. Па-чалося з сэмінарскай практыкі, якую я праходзіў у ксянду Ляскоўскага ў Гомелі. І, відаць, суджаная мне была роля съвтара-падарожніка, калі ўжо тут я застаўся.

— А чаму ксёндз застаўся?

— Бо зразумеў, як шмат магу тут зрабіць, абвяшчаючы вучэнныне Хрыста. Калі я прыехаў першы раз у Беларусь, убачыў пустэльню. У маральным і рэлігійным сэнсе. Гэта рабіла ўражанье нават не паганская жыцця, а проста антыхрысціянская.

— У чым гэта вияўлялася?

— Нуда, змрок, безвыходнасьць. Грэх, які зьнішччае тут чалавека да такой ступені, што той ня ўстане ні працацаць, ні жыць. Уцёкі ў п'янства і распушту — гэта тут спрос і скроў увайшло ў норму. Мужчыны пасыля сарака бяруць сабе палюбоўніц-падлёткаў, і ніхто гэтаму не зьдзіўляецца. Наркотыкі, аборты, СНІД — гэта, па сутнасці, паўсюдная карціна штодзённага жыцця.

— Ксёндз становіцца на амбону і пагражае пальцам?

— А што гэта дало б? Я проста размаўляю з людзьмі. І сёняня, пасыля чатырнаццаці гадоў я больш схільны іх апраўдаць, чым асуджаць. Гэта ня іхная віна, што жывуць такім чынам; яны напросту ня ўмеюць інакш. Ніхто не пака-заў ім іншыя шляхі. Гэта трагічныя ахвяры систэмы, якая не дае ім нічога, акрамя ўражання безвыходнасьці. Неяк мала-дъя людзі так і сказаў мне: «Мы ўжо ні ў што ня верым. Нас заўсёды вучылі, што

ёсьць адна партыя, адзін пра-вадыр, адно шчаслае. Аказа-лася, гэта хлускія. Цяпер пры-ходзіце Вы і кажаце, што ёсьць адзін Бог і адна праўда. А калі акажацца, што вы так-сама маніце?»

— Якіх людзей тут ксёндз сустракае?

— Адарваных ад свайго роду, ад сваіх каранёў, але пры гэтым зычлівых, гасцін-ных і адкрытых. Застрашаных. Трэба шмат часу, каб іх зразумець. Баяцца ўвайсыці ў касыцёл, Бог для іх — гэта паг-роза, бо Ягонае Слова адкрывае праўду, а тут жа за праўду загінула столікі народу. По-бач з касыцёлам было габрэйскае гета, у адзін дзень расстра-лялі ўсіх. Крык стаяў на ўвесь горад. Такога крыку павек не забудзеш, сказала мне старая жанчына. Заставацца ў чалавеку. Разам са страхам.

— А ўсё ж удалося ксяндзу атрымаць назад Рэчыцкі касыцёл і сабраць вакол яго вернікаў?

— Гэта доўгая гісторыя. Касыцёл быў асьвячаны ў 1903 годзе, але з 1968 па 1992 быў у ім рэстаран «Стары Замак». Пасыля распаду СССР, калі Гарбачоў пачаў змагацца з п'янствам, забягалаўку пера-назвалі ў вітамінны бар для дзяцей. Калі скончылася ўлада Гарбачова, у касыцёл зноў вярнулася гаролка, бо бар віта-минны памянялі на бар начын.

— Цяжка ўявіць сабе больш кур'езную сітуацыю!

— Тут гэта нікога не дзвіла. Але знайшліся 10 ба-буль, якія заўпарціліся, — касыцёл зноў будзе касыцёлам. У 1992 годзе мы пачалі дама-гавацца яго аднаўленыня. Аказа-лася, аднак, што ўся бюракра-

тычная дарога ня вельмі пра-соўвае ўсё гэта наперад. Ну і бабулі ў 1998 пачалі па-свой-му змагацца за касыцёл. У адну добрую нядзельку па-раненку пайшлі ў бар, селі за столік, паставілі крыжык, запалілі сівечку і давай маліцца над ружанцам. Адразу ж пры-ехала міліцыя, выкінулі бабу-лек з бара, яны давай маліцца знадворку.

— Сьмела.

— Сьмела і разумна. Як па-чаліся допыты, то яны ведалі, што нічога ня трэба падпіс-ваць, і гэта іх выратавала. У наступную нядзельку яны зноў пайшлі ў бар, а зь імі ўжо чалавек 40. Прыйехалі дзівэ патрульныя машыны. Хтосьці загадаў разагнаць іх газам. І выліўся скандал, нават вялікі скандал, бо дзеяньні ўладаў былі неадпаведныя выпадку. Яны папросту перараблі. Запі-кавілася гэтым прокуратура, а ў выніку зъмянілася стаўленьне ў пытаныні касыцёлу: мэр гораду пачаў з намі размаў-ляць. І, нарэшце, мы атрымалі назад свой касыцёл. Цяпер працягваеца яго аднаўленыне, бо ў тых гады, калі быў тут рэстаран і бар, касыцёл збуць-веў.

— Наколькі вялікі сёнь-ня прыход?

— Я маю контакт з 500 асо-бамі, якія заяўлі, што з'яўля-юцца каталікамі. З гэтай гру-пы 60 чалавек прыходзяць у наш касыцёл у Рэчыцы.

— Якое штодзённае жыццё ў гэтых людзей?

— Іншае. Больш шэрае, сціплае. Маленькая кватэры, як у нас у сацыялістычных мікрараёнах у Польшчы, толькі ў яшчэ горшым стане і стылі. Асабліва дакучае адсутнасць вэнтыляцыі ў прыбіральнях, можна ўяўіць, што гэта ня вельмі камфартабельна. Дадай-це да гэтага тонкія трубы каналізацыі: туалетную паперу не выкідаюць ва ўнітаз, а побач. Што ж... ня вельмі прыемна гэта пахне. Галоўнае ж, што ў людзях зьнішчылі патрэбу ў прыгажосці, эстэтычны густ. Прыйгажосць ратуе, сказаў Да-стaeўскі, але калі руйнуецца яе стваральнік, Бог, яна губляе сэнс. Але калі бачаць, што можна інакш, хораша, ахвотна гэта падхопліваюць.

— Ксёндз паказвае ім, што можна інакш?

— Галоўным чынам праз убраньне касыцёлу, нейкую гармонію, якую я імкнуся стварыць. Я запрашаю да сябе на Каляды, рыхтую прыём. Хораша наўкі, талеркі зь першай, другую... Людзі зьдзіўле-ны, бо ў іх усё адразу выстай-ляюць на стол; гэта паказ ней-кага багацьця, такі сапраўдны пачастунак. А я ім глумчу, што хораша — ня значыць шмат і дорага. Ня трэба ве-щаць дываноў на сцяну, але можна яе пафарбаваць белен'кай. Так танчней, прасцей і прыгажэй.

— Святы таксама больш ба-гатыя, чым прыгожыя?

— Атмасфэры святаў тут ня вельмі відаць. У Вялікдзень людзі падносяць стравы на

асьвячэнне ў політычных пакетах. Два галоўныя сьвяты ў Беларусі гэта, зрешты, Новы год і Дзень жанчынаў. Толькі потым Вялікдзень і Каляды. Добра, што яшчэ ня Дзень нараджэння Леніна...

— А як выглядае гэты вялікі Жаночы дзень?

— Доўжыцца цэлья два дні: 8 і 9 сакавіка. Ніхто не працуе. Усё п'юць за шчасце кабетай. Гэтая вялікая падзея, трубіць аб тым радыё і тэлебачанье. Кветкі, зычэны, працта вялікае дзяржаўнае съвята.

— Як у нас гадоў 40 таму...

— У нас ніколі не было так, як там. Пасля распаду СССР пачаліся паездкі на заход. Нешта пачало зъмяніцца, людзі спадзяваліся на іншыя жыцьцё. Але пасля 1994 году ўсё спынілася. Моладзь расчаравалася, убачыла, што ў іх няма шанцаў расправіць крылы. Ідуць вучыцца, потым іх на-кіроўваюць на працу.

— Няма беспрацоў?

— А адкуль! Там 2 %-нае беспрацоў, усе недзе працу-юць. Замітаюць вуліцы, сядзяць у музэях.

— Гэта бадай і някепска. Хоць хапае на жыцьцё.

— Яны кажуць так: мы не живем, мы «выживаем». Дрэнная праца, дрэнны заробак. Але ня гэта самае дрэннае. Самае дрэннае гэта тое, што ў тых людзях сядзіць уся-рэдзіне. Там цяжка знайсці сям'ю, у якой хтосьці ня быў

I дзе тут ксёндз пабачыў беспрасвецьце? Рэчыца. Дажынкі-2007.

бы рэпрэсаваны, або ня быў у Афганістане, не забіў чалавека. Тыя, якія забівалі, — не-нармалёвя, страшна пакутуюць. Ёсьць у Рэчыцы такі чалавек, рэдка калі ня выпішы. Кажа: я забіваў, і мне гэта спадабалася. Дзяржава сказала, што можна забіваць, а як я вярнуўся дахаты, аказалася, што ўсё гэта няпраўда. Як з гэтым жыць, пытаете, калі няма прарабачэння? Гэтыя людзі — гэта ахвяры, яхіляюся над імі з вялікай пакорай.

— Гэты пакоры навучылі ксяндза 14 гадоў у Беларусі?

— Спадзяюся, што наву-чылі. Сёняня я ведаю, што ні пра каго нельга сказаць на-

пэўна, што ён дрэнны, дурны або несумленны. Нікога нельга выкросіліваць. Трэба праста зразумець. Калісці прыехаў да нас архітэктар габрэйскага паходжання. Калі яго спыгталі, як яму тут падабаецца, адказаў: тут людзі жи-вуць, як у гега. Нібы яны ў па-стаяннай небясьпецы. Таму і распуста, і г'янства, уцекі ў за-давальненне. Людзі ідуць ба-банк, каб яшчэ што-небудзь ад гэтага жыцьця ўзяць. Носяць трэнікі, жанчыны апранаюцца так, што вуліца паходзіць на софт порна. Кожны прагне ка-хання, спрабуе яго як-небудзь займець: купіць, выкрасыці, выгандляваць. За любы кошт.

Нават коштам СНДУ.

— Вы размаўляеце аб гэ-тым?

— Яны не жадаюць аб гэтым размаўляць, яшчэ больш засмучаны гэтае сваё шэрае жыцьцё. А якая ў іх альтэрна-тыва? Рэчыца — гэта чарно-быльская зона, яны ведаюць, што могуць памерці раней за іншых, хоць няма ніякіх афи-цыйных дадзеных аб зары-жэнны. Што я могу зрабіць? Я могу ім дапамагчы здабыць сябе ў гэтай рэчайснасці. Знайсці надзею, веру, праста сэнс жыцьця.

Магдалена Божка,
«Tugodnik wschodni»,
пераклад www.mfront.net

КАМЭНТАРЫ НА NN.BY

Віктар Малышчыц напісаў(ла)

Студзень 8, 13:47

А ці здольны шаноўны ксёндз бачыць у нашай краіне штосьці добрае? Цалкам згодны з усім, што было сказана ў артыкуле, але калі зьбіраесья выліваць столькі бруду на Беларусь, трэба адзначыць і становучыя бакі. Бо што тады ўяўяць аб Беларусі людзі з замежжа, прачытаўшы гэты тэкст?

Гарлівы напісаў(ла) 14:07

Прыбіральні — сапраўды Нацыянальная Проблема № 1 для беларусцаў. Калі б ППРБ абвесціці гэта нац. прыярытэтам, я б за яго галасаваў. Я б закінуў айцу Худаку іншае: ён што, прыехаў у пустыню, і з пустыні ж з'яжджае? нічога па сабе не пакінуў? дык гэта ж дакор самому сабе

мусіць быць.

Iгар напісаў(ла) 14:54

Брыдоты ў нас хапае. Але ў ксяндза галоўным мне падаецца не пачуцьцё агіды ад грэху як такога, галоўнае ў яго — пагарда і пыха да «братоў меншых», якіх ён, для ўмацавання пачуцьця вышэйшасці, і малюе выключна чорным колерам.

Asinus напісаў(ла) 15:46

Так, усё гэта ёсьць: і адарванасць ад каранёў, і страх зь няпэўнасцю, і распуста, і недахоп культуры нават у элемэнтарных пытаннях гігіеніі, але ж нейкі гэта няшчыра гучыць. Гаворыць ксёндз пра нас, як пра нейкіх папуаскіх тубыльцаў, хоць шмат дзе ў Польшчы ўмовы жыцьця і агульны ўзровень

вельмі падобныя, толькі што 8 сакавіка не адзначаюць.

Віталь зь Менску напісаў(ла) 15:46

Ня кідайцеся на ксяндза. Тое самае, што ён сказаў, я чую ад беларусаў, якія праз колькі гадоў прыяжджаюць у свой родны раіцэнтар з-за мяжы. А пачытайце яшчэ «хімічныя» лісты Севярынца...

Ня лепши за Худака напісаў(ла) 15:52

Цалкам падзяляю. Пад Менскам нават я бачыў такія вісковыя малюнкі, што брыдка ўспамінаць. РБ вачыма паляка — вельмі карыснае для нас лютэрка. Адкажыце лепш, чаму мы так стабільна на любім адзін аднаго, пахмурныя, зламысныя хвалькі?

Звольнілі за абарону мовы?

А. Лукашэнка сваім указам вызваліў Рыгора Васілевіча (**на фота**) ад пасады старшыні і судзьдзі Канстытуцыйнага суду ў сувязі з «заявршэннем тэрміну паўнамоцтваў і выхадам у адстаўку».

Васілевічу ўсяго 52 гады. Старшынём Канстытуцыйнага суду яго прызначыў А. Лукашэнка ў 1996 годзе. Да таго ён быў адзіным з судзьдзяў таго складу суду, які быў сфармаваны канстытуцыйным шляхам у 1994 годзе, які ва ўсіх пытаньнях падтрымліваў пазыцыю А. Лукашэнкі.

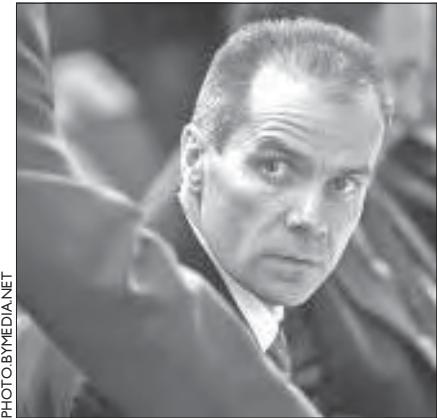
Пасля 1996 году роля Канстытуцыйнага суду была зьведзеная да фармальнае. Усіх судзьдзяў выбірае асабіст A. Лукашэнка. Сам Васілевіч, аднак, выяўляў пэўную амбіцыю. У прыватнасці, ён спрабаваў стаць членам-карэспандэнтам Акадэміі навук, але акадэмікі яго за-

балітавалі, палічыўшы, відаць, ягоны ўнёсак у беларускую наўку яшчэ меншым за ўклад Міхаіла Мясыніковіча.

Хадзілі чуткі, што на пасаду старшыні Канстытуцыйнага суду мае перасесці Наталья Пяткевіч. Сама яна, аднак, тყя чуткі аберглі.

Гэтая пасада ключавая ў прававых дэмакратычных дзяржавах, дзе чальцы суду не залежаць ад выкананія закона — галінаў улады і абраюцца дзеля таго, звычайна, на доўгі тэрмін без магчымасці адклікання. Аднак у беларускай мадэлі ёй адводзіцца дэкаратыўная функцыя. Переход на яе такое ключавое асобы, як Наталья Пяткевіч, мог бы азначаць ці яе апалу, ці павышэнні ролі суду ў систэме.

Рыгор Васілевіч апошні раз выклікаў

вялікі розгалас, выступіўшы на абарону беларускай мовы і правоў беларускамоўных.

Мікола Бугай

«Белсат» выклікаў нэрвовую рэакцыю

12 студзеня пасля інтэрвю з эканамістам Паўлам Данэйкам у Менску былі затрыманыя журналісты Ўладзімер і Галіна Самойлавы і тэлеапаратар Валер Булдыка. У выніку затрыманні і надгледжу реччу прадстаўнікі міліцыі сканфіскавалі апаратуру.

За журналістамі цікавалі, пасля заканчэння сустэрэчы, як толькі журналісты выйшлі, да іх падышлі двое ў цывільным у суправаджэнні капітана міліцыі. Асобаў у цывільным больш за ўсё цікавіла пытаньне, ці не рабілася інтэрвю для незалежнай беларускай тэлекампаніі «Белсат».

За дзень да таго ператрус зрабілі і сканфіскавалі тэхніку ў гомельскага журналіста Сяргея Падсасоннага — яго таксама распыталі, ці не працуе ён на «Белсат». Уражаны журналіст адразу пасля таго выехаў у Польшчу.

Буг

Пазъняк заклікаў да змагання і супраць выбараў

Восем студзенскіх тэзаў Зянона Пазъняка з прамовы на сойме КХП-БНФ.

Пра маскоўскі плян

На газавую пятлю на кідвяцца фінансавая ўдаўка (рэжым ператвараюць у даўжніка Pasei) і пракладваеца дарада мафіезнаму капиталу на Беларусь. У канцы гэтай камбінацыі плянуеца анексія праз юрыдычны мэханізм «саюзной дзяржавы».

Пра адсутнасць здаровага сэнсу

У Беларусі цяпер стварылі такое становішча, калі можна чакаць любой авантury незалежна ад заканадаўства і здравага сэнсу. Цэлы народ апынуўся ў закладніках адной асобы, на паводзіны якой ён на мае анякага ўзьдзейння.

Пра адсутнасць прагнозу

Бачаныне будучыні ў тых аbstавінах страціла ўсе элемэнты прагнозу і выступае ў якасці катэгарычнага імпаратыву: альбо грамадзтва будзе змагацца за свабоду і незалежнасць з прамаскоўскай дыктатурай, альбо рана ці позна настане дзяржаўная і народная съмерць.

Пра адсутнасць выбараў

Барацьба ня ёсьць тут выбарам, але неабходнасцю. Формы змагання могуць быць рознымі, але ўсе яны мусіць грунтавацца на агульных нацыянальна-дэмакратычных капітальнасцях, нацыянальны ідэі і нацыянальных інтарэсах, гэта значыць на tym, што аўтактычна яднае ўсіх беларусаў і што найперш трапляе пад пагрозу зынічніня.

Пра авангард і народ

Беларускае змаганіне, нягледзячы на існаваныне «катэгарычнага імпаратыву», было гістарычна заўсёды барацьбой нацыянальнага авангарду і пасіўнай падтрымкі. Задача авангарду заўсёды была адна — пераламаць сітуацыю, пусціць працэс развіцця ў народнае рэчышча.

Пра рэальный патрабаваны

Зразумела, што нельга ставіць нерэальных патрабаванняў. Стварэнне беларускай сілы ня ёсьць сынонімам дамінацыі, масавасці ці пера-

вагі. Мусіць стацца сіла, здольная на разыўцы і рэальная змаганне пры падтрымцы значайнай часткі людзей.

Пра тэндэнцыі роздумай беларусаў

Перад абліччамі вонкавай расейскай і ўнутранай пагрозы існаваныню беларускай дзяржаўнасці, пытаныне барацьбы супраць падтрымкай агрэсіі пачынае ўсё больш непакойці і розумы беларусаў. Істотна, каб трывога за лёс дзяржавы, дэмакратыі і нацыі вылілася ў рэальную форму супраціву.

Пра аргументацыю

Цяпер нам, сябрам Сойму, неабходна таксама падрыхтаваць аргументаваныя няўдзелу беларусаў у чарговых «выбарах» рэжыму... Нашае аргументаваныя мусіць быць аргументаваным і разгорнутым, нягледзячы на поўную зразумеласць дзеянняў для ўсіх нас.

АК

Поўны тэкст выступу можна прачытаць на сайце bielarus.net.

Не прайшло і два месяцы

Улады Горадні дазволілі рэкламу беларускамоўных садкоў, але ўскладі абавязкі па яе разъмяшчэнні на Баць-

коўскі камітэт.

«У любым выпадку, мы маем рэальную магчымасць распачаць шырокую інфар-

Міністар Радзькоў: «Для посьпеху ў жыцьці неканечне мець вышэйшую адукцыю»

У краіне бракуе рабочых кадраў і існуе «перавытворчыць спэцыялістаў з вышэйшай адукцыяй», паведамлі 11 студзеня ў Менску журналістам міністар адукцыі Аляксандар Радзькоў. Міністэрства «арыентуе кіраўніцтва школаў на тое, што галоўная задача адукцыінага практэсу не паступленыне выпускнікоў у вышэйшыя навучальныя ўстановы, а ўладаванасць дзяцей пасля школы». Важна разумець, заяўві міністар, што для посьпеху ў жыцьці неканечне мець вышэйшую адукцыю.

Андрэй Радзькоў

Калякін і Суздал'цаў плачуць па Грузії

Інтэрнэт-сайты afn.by і «Белорусский партизан» для ацэнкі вынікаў выбараў у Грузіі звязрнulіся да лідера Партыі камуністаў Сяргея Калякіна і расейскага аналітыка Андрэя Суздал'цева, вядомага тым, што ў свой час заклікаў дэпартаваць беларусаў з Pacei па аналёгіі з дэпартацыямі грузінаў.

Калякін прагназуе ў Грузіі неспакойныя часы. «Чым даўжэй Саакашвілі будзе пры ўладзе, тым менш дэмакратыі і свабоды будзе ў грузінскага народу», — заяўві Калякін.

Суздал'цаў жа называе выбараў у Грузіі недэмакратычнымі і прагназуе збліжэнне між Лукашенкам і Саакашвілі.

буг

Наставнікам забаранілі харчавацца ў школьніх сталоўках

У Глыбоцкім раёне гэтая забарона дзейнічае ад пачатку трэцяй чвэрці. Наставнікі скардзяцца ў РАА, але там праблему вырашыць ня могуць. Праблема звязаная са зьменамі ў фінансавым заканадаўстве.

Рэзэрвы Pacei выраслі на \$173 млрд

Міжнародныя рэзэрвы Pacei ўзраслі за 2007 год з \$303,732 млрд да \$476,391 млрд. Пра гэта паведамляе Цэнтральны банк Pacei.

Зборная Англіі прыедзе 15 кастрычніка

У Заграбе трэнэры зборных Англіі, Андоры, Беларусі, Казахстану, Украіны,

мацыйную акцыю па беларускіх групах, амаль без абмежаваньняў (акрамя фінансавых, вядома), — зазначыў Ігар Кузьмініч, ініцыятар справы.

Нагадаем, што рэклама бе-

ларускамоўных групай у дзіцячых садках некалькі дзён гучала ў гарадзенскім транспарце, але потым была знянута па вокрыку ідэолягіі «для ўзгаднення ў гарвыканкаме».

Хто мае права на адтэрміноўку ад войска

Зімовы прызыў адбываецца з улікам зъмяненьня і дапаўнення, унесеных у закон «Аб вайсковым абавязку і вайсковай службе».

Сёлета адтэрміноўка ад прызыва на тэрміновую вайсковую службу або службу у рэзэрве прадстаўляеца асыпірантам і дактарантам незалежна ад формы навучання, паведамляе БЕЛТА.

Права на адтэрміноўку ад прызыва для паступлення ў ВНУ атрымалі выпускнікі ўстановаў, што забясьпечваюць атрыманыне прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй адукцыі. Адтэрміноўку атрымалі і грамадзяне, адпічаныя з ПТВ і тэхнікумам, у тым ліку студэнты і навучэнцы, што зна-

ходзяцца за мяжой. Вынятак — адлічаныя за непаспяховасць і недысцыплінаванасць.

Адтэрміноўку атрымалі прызыўнікі, што маюць цяжарных жонак, сіроты, дзеці, што засталіся без бацькоўскай апекі й грамадзяне, чые сваякі пацярпелі пры выкананні службовых абавязкаў.

Зъмяніўся і парадак вайсковага ўліку. Тэрміны пастаноўкі на вайсковы ўлік у вайсковых камісарыятах павялічаны з тыдня да месяца.

СП, паводле БЕЛТА

СЪЦІСЛА

Харватыі вызначылі каляндар адборачнага турніру да чэмпіянату сьвету 2010. 6 верасня беларусы згуляюць з Украінай у гасціях, 10 верасня — з Андорай, 15 кастрычніка ў Менску — са зборнай Англіі. 1 красавіка 2009 г. матч са зборнай Казахстану, 6 чэрвеня — на сваім полі з Андорай. 19 жніўня 2009 г. — на сваім полі з Харватый, 5 верасня 2009 г. з Харватый у гасціях. 9 верасня 2009 г. з Украінай на сваім полі, 10 кастрычніка дома з Казахстанам, 14 кастрычніка — у гасціях з Англіяй. Пераможца трапляе на чэмпіянат, што пройдзе ў Паўднёвой Афрыцы, аўтаматычна, а лепшыя другія каманды сыдуцца ў стыковых матчах.

Прага, Баку, Мадрыд, Рыё і Чыкага прэтэндуюць на Алімпіяду-2016

Міжнародны алімпійскі камітэт завяршыў прыём заявак на правядзенне Летніх Алімпійскіх гульняў-2016.

Прэтэндуюць сем гарадоў: Баку (Азэрбайджан), Доха (Катар), Мадрыд (Гішпанія), Прага (Чэхія), Рыё-дэ-Жанэйра (Бразылія), Чыкага (ЗША) і Токіе (Японія). Сталіца Алімпіяды будзе выбраная 2 кастрычніка 2009 году на паседжаньні ў Капэнгагене.

Алімпіяды-2008 пройдзе ў Пэкіне, Гульні-2012 — у Лёндане. Зімовыя алімпіяды 2010 і 2014 гадоў, адпаведна, у Банквэрэ (Канада) і Сочы (Расея).

7 студзеня

Асудзілі завочна

Активісту незарэгістраванага «Руху «За Свабоду» **Алеся Зарамбюку** пакаралі штрафам памерам 15 базавых велічынь паводле ч. I арт. 23.24 КоАП «за парушэнне ўстаноўленага патрадку правядзення сходаў». Яго абвінавацілі ў арганізацыі сустрэчы **Аляксандра Мілінкевіча** з жыхарамі Мастоў. Судзьдзя Мастоўскага раённага суду **А. Бонцька** правяла слуханьні па справе А. Зарамбюка ў ягоную адсутнасць. Матыў — абвінавачаны ўхілецца ад яўкі, і няма нікай магчымасці ажыцьцявіць ягоны прымусовы прывод. Паводле Зарамбюка, яго афіцыйна не выклікалі ў суд.

Клецкі актывіст пад съледзтвам шосты раз

Увечары да выдаўца бюлетэню «Бойкі Клецу» **Сяргея Панамарова** завіталі міліцыянты і запрасілі на допыт з нагоды аднаўлення праверкі па факце абразы ў друкаваным сродку. Міліцыянты мелі пры сабе позув без пячаткі. Тому Панамароў адмовіўся ісці ў імі, а таксама нагадаў, што ўжо даваў тлумачэнны паводле гэтай справы і, грунтуючыся на арт. 27 Канстытуцыі, больш даваць ня будзе. У пазамінульм годзе мясцовы жыхар **Дзымітры Краўцоў** скраў у выдаўца пароль доступу ў інтэрнэт і з яго дапомогай зарабіў калі 2 тысячу доляраў. Суд прыцянуў Краўцова да крымінальнай адказнасці і абавязаў вярнуць Панамарову грошы. Пазней рэдактар бюлетэню размысляў у сваім выданні гутарку з Д. Краўцовым, дзе той красамоўна апісае гісторыю свайго затрымання. 2 жніўня 2007 г. маці Краўцова аднесла ў клецкую міліцыю заяву нібыта паводле абразы ў друкаваным сродку. Праверка складу злачынства не выявіла.

8 студзеня

Хвадаруку далі адказ

Активісту незарэгістраванага «Маладога фронту» **Зымітру Хведаруку**, жорстка зъбітому амапам на акцыі «За незалежную Беларусь!», якая праходзіла падчас прыезду Пуціна, даслалі адказ на скаргу, пададзеную ў прокуратуру. «Ва ўзбуджэнны крымінальны справы па факце атрымання Вамі цялесных пашкоджаньняў адмоўлены...» — гаворыцца ў адказе, падпісаным кіраўніком управленьня МУС Цэнтральнага раёну **В. Сіняковым**. І даеца парада зъвірнуцца ў Цэнтральны РУУС. Ні прычыны адомовы, ні якой іншай дадатковай інфармацыі ў адказе не было.

9 студзеня

Піша вам РНЕ

Чарговыя лісты ад імя незарэгістраванай арганізацыі РНЕ атрымалі сёньня віцебскі грамадзкі актывіст **Барыс Хамайды** і рэдактар незалежнай газеты «Кур'ер з Віцебску» **Уладзімер Базан**. Аўтары лістоў пагражают «кнашкодзіць» рэдактару «Кур'еру» і распаўсюдніку газеты Б. Хамайду. Пазбегнучы «пакаранням» спадары Базан і Хамайды, паводле аўтараў лістоў, могуць ў тым выпадку, калі незалежная газета выступіць супраць усталявання памятнага знака габрэям, што былі расстраленыя ў віцебскім гета ў часы Другой сусветнай вайны.

Страшылі пазбаўленнем ліцэнзіі

Напярэдадні падпрымальніцкай акцыі пратэсту на Каstryчніцкай плошчы, заплянаванай на 12.00 10 студзеня, адміністрацыя шэрагу стаўчых рынкаў пачалі паглярэджваць гандляроў пра адказнасць за парушэнне рэжыму працы. Газета «Советская Белоруссия» надрукавала камэнтар начальніка ўпраўлення падпрымальніцтва Менгарвыканкаму **Аляксандру Калиноўскага** пра пагрозу пазбаўлення падпрымальніка ліцэнзіі за парушэнне рэжыму працы гандлёвай кропкі.

Затрымалі Сіўчыка

Увечары недалёка ад Траецкага перадмесьця міліцыянты быў затрыманы актывіст апазыцыі **Вячаславу Сіўчыку**. Паводле інфармацыі ягонай маці Галіны Васільеўны, Вячаслава абвінавацілі ў нецензурнай лаянцы. Сіўчык актыўна дапамагаў падпрымальнікам у арганізацыі акцыі на Каstryчніцкай плошчы 10 студзеня. Пазней яго асудзілі на 10 сутак.

10 студзеня

Затрыманы ў Рэчыцы

Міліцыя затрымала актывіста падпрымальніцкага руху **Алега Шабетніка**. Ён быў адным з заяўнікаў мітынгу падпрымальнікаў 10 студзеня. Міліцыянты адвезлі Шабетніка нібыта для размовы ў пастарунак, дзе абвінавацілі яго ў нецензурнай лаянцы на вуліцы.

Фінькевіча рыхтуюць да этапу

Самы малады беларускі палітвязень **Артур Фінькевіч** ад 26 снежня знаходзіцца ў камеры № 1 Магілёўскай съледчай турмы. Там утрымліваюцца асобы, што чакаюць этапаваньня ў калёнію. У лісьце да сябру Артур паведамляе, што адміністрацыя турмы цісьне на яго, каб ён напісаў заяву на добрахвотны перавод у калёнію.

11 студзеня

Хрысьціну Самойлаву апраўдалі

Салігорскі раённы суд разгледзеў скаргу моладзевай актывісткі **Хрысьціны Самойлавай** адносна штрафаў, якія былі вынесеныя дзяўчыніне 28 лістапада. Тады камісія па спраўах непаўнолетніх пад старшынствам **Жанны Карпец** прысудзіла Самойлавай 2 мільёны 480 тысячай рублёў штрафа за чатыры адміністрацыйныя пратаколы. Судзьдзя **Лапіна**, якая ў верасні вяла крымінальную справу супраце **Івана Шылы**, нечакана ўзяла бок Х. Самойлавай — адміністрація ўсе чатыры рашэнні адміністрацыйнай камісіі і адправіла іх на пераразгляд.

Дэмантрантаў на суткі

У менскіх судах асудзілі ўдзельнікаў акцыі пратэсту прыпрымальнікаў, якія адбылася ў стаўцы 10 студзеня. **Радзівонаў Альесь, Дубскі Арыём, Куксюк Юры, Пахомаў Арсен, Баркун Ю., Жабароўскі І., Важакоў А., Зорка А.Ю., Лындова Аляксандра, Кур'янавіч П.В., Міхайлаў Іван, Чарнышоў Альесь, Баразенка Аляксандар, Вінаградаў Павал, Шумчанка Анатоль, Багдановіч Раман, Клюёў Сяргей, Сыцепаненка Аляксандар, Крываў Міхail, Пашкевіч Міхail, Лябедзька Анатоль — 15 сутак, **Шыла Уладзімер** — 15 сутак і штраф 1 750 000 рублёў, **Цішкевіч Тацяня** 20 сутак, **Дашук****

Максім, непаўнагадовы, накіраваны на адміністрацыйную камісію, **Кацуха Артур** затрыманы. Прысуды выносілі суддзі — **Вольга Гусакова, Самасейка М. Л., Бычко А.В., Рудніцкая А., Шылько А., Казак В., Шастакоў Ю.В., Аўдзенеў В., Кузняцова Н., Фралова А.Г., Паўлючук Т.**

12 студзеня

Завабілі, каб упачы

Маскоўскі суд Менску прысудзіў **Аляксандру Макаеву** 15 сутак за тое, што ён нібыта нецензурна лаяўся. Раніцай яго выклікаў да сябе намеснік кіраўніка менскай міліцыі **Аляксандар Найдзенка**. Сп. Макаев паведаміў, што пасля кароткай размовы яго павезлі ў міліцыю Маскоўскага раёну, а пасля ў суд.

Застрашаюць аўтараў «Белсату»

У Гомелі ў кватэры сябра Беларускай асацыяцыі журналістай **Сяргея Падсасоннага** супрацоўнікі рэгіянальнай управы КДБ правялі пэтратус. У санкцыі было напісаны: Сяргей Падсасонны падзэрваецца ўтым, што зъяўляеца арганізатаром «Маладога фронту», зацигвае туды вучняў, студэнтаў з мэтай дыскрэдытаціі краіны». Сябраў БАЖУ, што прапаноўвалі сябе ў якасці панятых падчас ператрусу, міліцыянты й чэкісты выштурхнулі за дэзверы. У С. Падсасоннага сканфіскавалі жорсткі дыск з кампутару, відэакамеру, фльш-карту. Пратакол ператрусу падпісаў операупаўнавачаны КДБ, старшы лейтенант **Мельнікаў**.

На вуліцы чэкісты затрымалі й завезлі ва управу КДБ **Антона Бандарэнку**. Пры ім была тэчка з некалькімі відзакасствамі. Маладзена трымалі ў КДБ калі трох гадзінай. Ён патлумачыў, што знайшоў тэчку з касэтамі на вуліцы.

У лістападзе мінулага году супрацоўнікі КДБ гвалтам забралі Сяргея Падсасоннага з кватэры ва управу на «гутарку» — цікавіліся, ці мае ён дачыненіне да спадарожнікавага тэлеканалу «Белсат».

У панядзелак Падсасонны выехаў з Беларусі ў Польшчу.

У Менску пасля інтэрв'ю з сябрам АБ'яднанай грамадзянскай партыі, эканамістам **Паўлам Данэйкам** былі затрыманыя журналісты **Уладзімір Галіна Самойлавы** і тэлеапрэратар **Валер Булдык**. Тэма інтэрв'ю — несанкцыяраваны мітынг падпрымальнікаў 10 студзеня на Каstryчніцкай плошчы.

Допыт працягваўся калі трох гадзінай. У выніку ўсю апаратуру, відэакасты, фотаапарат забралі. На пытанні, ці будзе апаратура вернутая, нічога пэўнага не адказалі. Прадстаўнікі ў цыгвільным больш за ўсё цікавілі пытанніе, ці не рабілася інтэрв'ю для незалежнай беларускай тэлекампаніі «Белсат».

14 студзеня

Затрыманы ў Віцебску

У Чыгуначным РУУСе Віцебску дапытлі на месніка старшыні РГА «Пэрспэктыва» **Анатолія Шапавалава**. На яго склалі пратакол пра ўздзел у несанкцыяраванай акцыі у Менску 10 студзеня. У Каstryчніцкі РУУС дастаўлены падпрымальнік **Сяргей Парсюковіч**. У Менску яго асудзілі на 15 сутак арышту.

Фэрдынанд Нойрайтэр

31 сінэжня пасъля раптоўнай хуткасечнай хваробы памёр аўстрыйскі перакладчык, актыўны папулярызатар беларускай культуры Фэрдынанд Нойрайтэр.

Фэрдынанд Нойрайтэр нарадзіўся 15 чэрвеня 1928 году ў Рызе, з 1937 году жыў у Аўстрыі. У 1946 годзе скончыў клясычную гімназію. Вывучаў англійскую і раманская мовы, а з канца 1950-х — польскую, беларускую, украінскую, актыўна цікавіўся кашубскай культурнай спадчынай. З 1959 па 1969 гг. выкладаў «Культуру менш значных народаў Эўропы» ў Зальцбургскім народным вячэрнім універсітэце, які ўключаў у тым ліку курс гісторыі беларускай літаратуры. Асаблівасці беларускай мовы (аканьне, дзеканьне, цеканьне) Фэрдынанд Нойрайтэр тлумачыў сваім чытачам тады, калі сам яшчэ ня чуў ніводнага жывога беларускага слова!

У 1978 г. апублікаваў па-нямецку «Гісторыю ка-шубской літаратуры» (у 1982 г. вышла па-польsku).

Быўшы на Беласточчыне ў пачатку 1980-х, пазнаёміўся з Сакратам Яновічам. У лістападзе 1981 г. беластоцкі тыднік «Ніва» надрукаваў інтэрв’ю з Ф. Нойрайтэрам Сакратам Яновічам. Пазней аўстрыйскі навуковец наведаў Беларускую бібліятэку ў Лёндане.

Выдаў дапаможнік для нямецкамоўных студэнтаў «Беларуская анталёгія: Хрэстаматыя па беларускай літаратуры» (зь нямецкім

перакладамі)» (Мюнхэн, 1983), які ўключаў творы сарака беларускіх пісьменнікаў XIX — XX стст. У дапаможніку беларуская літаратура была пададзеная ў яе цэласці, без раздзялення на савецкую і несавецкую (былі ўключаючыя, напрыклад, творы Алеся Гаруна, Казіміра Свяяка, Натальі Арсеньевай, Ларысы Генюш, Алеся Барскага, Сакрата Яновіча). Усяго ў анталёгіі зъмешчаныя 78 перакладзеных Ф. Нойрайтэрам вершаў, 15 пра-зічных урыўкаў і чатыры фрагменты з драматычных твораў. Варта нагадаць, што гэтая праца работася ва ўмовах адсутнасці якога-небудзь паважнага беларус-ка-нямецкага слоўніка.

Апублікаваў некалькі артыкулаў пра Беларусь і беларускую культуру: «Янка Купала — паэт зь Беларусі», «Беларусь — папялушки Эўропы». Пераклаў на нямецкую мову раман

Ю. Попкі «Сьвеціць у тумане» (1985), працу Р. Астроўскага «Беларусь з X па XVI стагодзьдзе» (1986), прадмову да беларуска-нямецкага выдання «Слова пра паход Ігараў» (1987), зборнік артыкулаў «Вытокі беларускай нацыі і культуры» (1988).

Ф. Нойрайтэр неаднойчы друкаваўся ў выданнях Міжнароднай асацыяцыі беларусістай.

У апошнія гады жыцця актыўна супрацоўнічаў зь беластоцкім выданнем «Год беларускі — Annus Albaruthenicus».

Першае дачыненне да беларушчыны ў Ф. Нойрайтэра адбылося ў 1947 г., калі ён купіў у Вене маленькі «Беларускі моўны дапаможнік», выдадзены ў час вайны. З той пары аўстрыйскі навуковец праішоў вялікі шлях.

Культурная дзеячы Беларусі захаваюць найлепшы ўспамін пра вялікага сябра Беларусі Фэрдынанда Нойрайтэра.

Вечная памяць!

Сяргей Запрудзкі

пад дахам БелаПАНу асяродак жывой беларускай мовы.

Калі ў агенцыі неставала вольных пёраў, Юрэ Тэрмінова закрываў гарачую тематычную нішу ўласным матэрыялам.

Сваё кароткае жыццё — 36 гадоў — ён пражыў насычана, плённа. Без залішняга палітычнага патасу, нязмушана ды ўсъмешліва шчыраваў на ніве незалежнай журналістыкі. І проста жыў напоўніцу, з надзвычайнай шчодрасцю аддаваючы іншым добрым настроем.

У Юр'я Шырокага засталося мноства сяброў. А таму застаецца доўгая і шчырая памяць пра съветлага чалавека.

Аляксандар
Класкоўскі

Юры Шырокі

У мінулую пятніцу ён доўгі і шумна, як заўжды — з жартамі, развязіваўся з калегамі ў офісе інфармацыйнай кампаніі БелаПАН. Развязіваўся на ўікнід, зычыў усім весела сустрэць стары Новы год. Аказаўлася — развязіваўся на заўсёды.

Раніцай у нядзелю ягонае цела «без відавочных пашкоджанняў» знайшлі на вуліцы ў Смаргоні (у тыя мясяціны Юрэ выбраўся на выходныя вудзіць рыбу). Экспертыза канстатавала «вострую сардечную недаскатковасць».

Калі хтосьці сыходзіць

раптоўна, заўжды кажуць: ня верыцца... Тут — ня верыцца ў квадраце. Но Юрэ Шырокі быў сапраўды шырокай натурай, увасабленнем жыццярадаснасці. Імпэт, зайдзросная контактнасць ды пачуцьцё гумару намесніка генэральнага дырэктара БелаПАНу ня толькі спрыялі мэнеджэрскім справам, але і стваралі ў калектыве нязмушаную атмасферу, так неабходную, калі працуеш на суворым інфармацыйным канвэеры. А ў вольную хвіліну Юрэ становіўся азартным спартоўцам ці душою кампаніі.

Адным з ягоных амп-

люа было перакладчыцкае. Юрэ, выдатна ведаючы ангельскую ды іншыя мовы, быў незаменны што да працы з замежнымі спажыўцамі інфармацыі.

Адначасна ён быў адным з тых, хто ствараў

Анатомія рэгіянальной мэдыцыны

Масавая галадоўка сухотнікаў у «Наваельні» агаліла праблему мэдычнага абслугоўвання ў правінцыі і правоў пацыента.

Раніцай 14 студзеня болыш за 100 пацыентай Рэспубліканскай тубэркулезнай бальніцы «Наваельня» распачалі галадоўку. Па словах аднаго з хворых Сяргея Воранава, на сьняданак ня выйшла каля 150 хворых. Пацыенты незадаволеныя ўмовамі знаходжання ў бальніцы. «У палатах сыра і холадна — каля 14—15 градусаў вышэй за нуль, а таму даводзіцца спаць у вопратцы. Брудна — на першым паверсе сыцены чорныя, кормяць абы-як», — распавёў сп. Воранаў. Паводле яго, у душ хворых водзяць два разы на тыдзень, гарачая вада бывае трэх разы на дзень па 15 хвілінай — акурат тады, калі на кухні мыюць посуд. Да ўсяго, тэрыторыю бальніцы абнеслыі трохметровымі плотам, а на ўваходзе арганізавалі пост міліцыі: «Нас не выпускаюць у пасёлак набыць неабходныя рэчы, няма дзе гуляць, а мы, між іншага, знаходзімся тут добраахвотна».

Хворыя сабралі подпісы з патрабаваннямі і перадалі іх галоўнаму ўрачу Мечыславу Доўгалью. Спадар Доўгаль пацвердзіў інфармацыю пра галадоўку: «Так, пэўная частка пацыентай сёняня адмовілася ісьці на сьняданак». Доктар паведаміў, што згодна з правіламі ўнутранага распарадку хворым забаронена пакідаць тэрыторыю бальніцы. «Гэта звязана са скаргамі мясцовага насельніцтва — было сабрана каля 500 подпісаў, і яшчэ зьбіраюць», — патлумачыў сп. Доўгаль. Паводле ягоных словаў, кіраўніцтва РТБ выконвае распараджэнне Міністэрства аховы здароўя, і кожна-

му пацыенту пры паступленні на лячэнне паведамляецца пра гэтае абмежаванне, і той падпісвае адпаведны дакумент.

«Астатнія іхныя нараканы неабгрунтаваны і выкліканы толькі тым, што ім не даюць выходзіць за тэрыторыю», — кажа Мечыслав Аляксандаровіч. Паводле ягоных словаў, у палатах тэмпература 18—20 градусаў, харчаванне у межах нормы, на тэрыторыі бальніцы ўсталяваныя тэлефонныя аппараты з выхадам на міжгароднюю сувязь, а таксама працуе камэрцыяны шапкі, дзе можна купіць усё неабходнае. Сама бальніца месцыцца ў хвойніку. «Але некаторым хochaцца купіць цыгарэтай, піва і віна ў горадзе», — назначыў галадоўка.

Увечары Сяргей Воранаў паведаміў, што галадоўшчыкі патрапілі ў няпростую ситуацыю: яны ня могуць доўга тримаць галадоўку, бо ў такім стане ім надзвычай шкодна прыміць лекі. А ў сваю чаргу адмова ад лекаў ёсьць парушэннем лекавага працэсу, што можа пацягнуць за сабой перавод у лякарню зачыненага тыпу. Там сухотнікаў будуть лячыць прымусова. «Нас ужо палохаюць такім пераводам», — паведаміў ён. На вячэр, паводле вэрсіі хворых, выйшли каля 20 чалавек — пацыенты з найбольш складанай формай захворвання, а таксама жанчыны. З словаў галадоўдоктара, ужо на абедзіе прысутнічала большасць пацыентаў.

На наступны дзень С. Воранаў паведаміў, што з аб'ектыўных прычынаў гала-

доўка прыпыняцца. Ён падзяліўся ўражаннямі ад чорашніягі:

«Гэта была стыхійная акцыя, да якой мы не рыхтаваліся. Людзі трymаліся і трymаюцца добра, найболыш актыўныя заклікалі працягваць галадаць, але тут патрабная салідарнасць, бо як гэта — нехта будзе хадзіць у сталоўку, а нехта сядзець галодны ў палаце».

Тым ня менш, паводле словаў хворых, іхныя патрабаваныні, нягледзячы на абяцаныні галоўурача Мечыслава Доўгала, ня выкананыя — гарачай вады парамнейшаму няма, у палатах холадна і сыра, як і ўчора.

Цяпер хворыя аблікоўваюць наступныя свае дзеяньяні. Хворыя сцьвярджают, што іх падтрымалі некаторыя прадстаўнікі пэрсаналу бальніцы, у першую чаргу санітары. Падпісанты ліста вельмі спадзяюцца на розгалас іхнай акцыі ў СМІ. Інакш праблему закрыноць, перавёшы нязгодных па іншых лякарнях, мяркуюць яны.

«Праз 5 дзён, калі нашыя патрабаваныні не выкананыя, мы адновім акцыю пратэсту ў выглядзе галадоўкі, ці ў іншай форме», — паведаміла ў аўторак пацыентка Натальля Рагалевіч. З словаў Н. Рагалевіч, 15 студзеня ў бальніцу наведаліся чыноўнікі. Хто яны і адкуль, хворым не сказалі. «Прыехала дэлегацыя на «Вольва», іх сустрэў Доўгаль, галоўурач, і павёў паказваць палаты», — распавядае спн. Рагалевіч. Чыноўнікаў адваялі

ў палаты, дзе знаходзяцца ляжачыя хворыя. Умовы там лепшыя, гаворыць арганізаторка галадоўкі, а тамтэйшыя пацыенты ўжо і гаварыць ня могуць, у іх нават подпісы ня бралі. Яе муж, які таксама лечыцца ў «Наваельні», запрасіў гасцей у сваю палату, але тыя запрашынне праігнаравалі. Затое хворым паведамілі, што душ адчынены. Паводле съведчанняў людзей, вада была ледзьве цёплая: «Нам у такай вадзе нельга мыцца». Дый туго ваду адключылі, як толькі аўто зь візантантамі зъехала.

Варта адзначыць, што кіраўніцтва бальніцы на працягу галадоўкі ў «Наваельні» цвердзіла, што большая частка кантынгенту РТБ — людзі, што маюць адкрыту форму захворвання, быўляя асужданыя. Выказвалася думка, што арганізаторамі галадоўкі і сталі людзі з турэмным мінульдом. Нібыта яны прымусілі астатніх падпісаць зварот, не патлумачыўши як сълед яго сэнс. У сваю чаргу хворыя, што выйшли на контакт з прэсай, падкрэслівалі, што сярод пацыентаў шмат звычайных людзей, што ляжуюцца тут гадамі і вымушаныя пакутаваць у надзвычай кепскіх умовах. Ускосна Мечыслаў Доўгаль прызнаў, што пабудаваная ў 1938 г. бальніца патрабуе рамонту. Старшыня пасялковага Савету Мікалай Мацюкевіч выказаў заклапочанасць, што ў вышадку закрыцца бальніцы працу страціць 165 чалавек, пераважна жанчынаў.

Навіна пра падзеі ў «Наваельні» выклікала жывое абмеркаванье ў Сеціве. У сваіх камэнтарах чытачы паведамлялі пра падобныя ситуацыі ў іншых месцах — Горадні і нават Менску.

Сямён Печанко

Дзякую

Л.К. зь Менскага раёну.
Вользэ Б. са Столінскага раёну.
Івану М. з Маладечнскага раёну.
Фёдару К. з Талачынскага раёну.
Сяргею Т. з Лідзкага раёну.
Віталю Г. з Чачэрскага раёну.
Уладзімеру В. з Кобрынскага раёну.
С.І., Зымітру П., Фёдару Ш., А.Б., Валер'ю Г. з Гомелю.
Л.С. з Горацкага раёну.
Уладзімеру М. з Гомельскага раёну.
Аляксандру С., Аляксандру С., Рыгору К. з Мазырскага раёну.
Аляксандру Р., Лідзіі А., М.Н., К.М., Л.А. з Баранавічай.
Івану Х., Ігару Б. з Глыбоцкага раёну.
Сяргею К. са Слуцкага раёну.
Пятрату Д. са Свіслацкага раёну.

Аркадзю К. зь Івацэвіцкага раёну.
Валер'ю С. зь Віцебску.
Уладзімеру Ц., Міхайлу Ш. зь Берасьця.
Васілю Л. з Аршанска раёну.
Ірыне Д., Сафіі В., Алене А., Хрысьціне М., Валянціну К., А.С. з Горадні.
Юліі Е. з Наваградзкага раёну.
Кацярыне С. з Барысава.
Ніне А. з Клімавіцкага раёну.
І.П., В.А., У.Ш., Юр'ю Я., Алегу М., Віктару Дз., А.К., Віталию К., Уладзімеру Ш., Іне К., Вандзе К., Т.П., Рыгору Р., Мікалаю С., С.А., Юр'ю Л., Паўлу Н., К.М., Анатолю К., А.С., Раману М., Аляксандру М., Уладзімеру Г., Вячаславу С., Ю.Ф., Валер'ю Ш., М.Ж., В.П., К.П., Уладзімеру Г., А.К., Тацяне Я., А.Д., Алене М., Тацяне К., Багуславу У., Г.П., Аляксандру Ш., Аляксандру К., А.А., Ірыне Г., Тамары Л. зь Менску.

Новая кніга сэрыі «Кнігарня «Наша Ніва»

Андрэй
Хадановіч.
Бэрлібры:
Гісторыя
у чатырох фільмах

ПАВЕДАМЛЕЊНЕ

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты			Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"				
Агулам				

Касір

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты			Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"				
Агулам				

КВІТАНЦІЯ

Касір

М.П.

Каб ШТОТЫДЗЕНЬ атрымліваць газэту,

дасылайце адрасы і
гроши за газэту. Кошт
на месяц — 8 тыс.
рублёў.

1) Просім усіх
ахвотных чытаць
газэту паведамлінці у
Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.
Гэта можна зрабіць
праз: тэлефоны: (017)
284-73-29, (029) 260-
78-32 (МТС), (029)
618-54-84, e-mail:
dastauka@nn.by,
паштовы адрас: а/c
537, 220050 Менск.

2) Просім у блянку
банкаўскага
паведамленьня ці
паштовага пераказу
дакладна і разборліва
назначаць адрас, у
тым ліку паштовы
індэкс і код пад'езду.
Па пытаньнях
атрыманыя газэты
пытайцяся Рамана.

На глобу дня

«Горшым за камунізм можа быць толькі антыкамунізм». Зыходзячы з уласнага жыцьцёвага досьведу, можна дапоўніць гэтую вядомую сэнтэнцыю яшчэ адной: горшым за цемрашальства можа быць толькі барацьба зь цемрашальствам. Піша Віталь Тарас.

...ad astra

Многія ў Беларусі, напэўна, ведаюць астроляга Паўла Глобу. Хаця б таму, што некалі ён абяцаў, быццам Аляксандру Лукашэнку яшчэ пры жыцьці паставяць помнік уздечнымі суайчыннікі, і што ў будучым ён узнічаліць аб'яднаньне «славянскіх народаў». Праўда, у 1995 годзе той самы Глоба прадказаў, што праз 12 гадоў кіраўнік Беларусі сыдзе...

І хаця тэрмінаў жыцьця першага прэзыдэнта РБ нікому ня дадзена ведаць, астроляг зь цягам часу стаў больш асцярожным у выказваннях. Так, выступаючы у пярэдадзень 2008 году з чарговым прагнозам, Глоба гаварыў ужо не пра «адстаўку», а толькі пра магчымасць «ціхай паўзучай змовы» супраць Лукашэнкі сёлета. Ну, а меркаванае «ўзъяднаньне» былых саюзных рэспублік астроляг урочыць не ранней за 2014 год.

Што тычыцца сёлетняга году Пацука, дык, калі верыць Глобу, ён будзе надзвычай спакойным. Ніякія прыродныя катаклізмы, катастрофы ці вайсковыя канфлікты ні Эўропе, ні сусвету ў цэлым не пагражаютъ. Даляр хоць і ўпадзе, але ня моцна. Пераможцам на прэзыдэнцкіх выбарах у Радзе будзе, хутчэй за ўсё, Мідзьеў. (Каб прадказаць гэта, праўда, ня трэба быць астролягам.) А вось што да стасунку Масквы зь Беларусью ды іншымі краінамі СНД, тут Глоба правяў пэўную, можна сказаць, съмеласць характару, бо ня выключыў, што гэтыя стасункі могуць часам набываць даволі напружаны характар.

Карацей кажучы, трэба добра адчуваць палітычную кан'юнктуру й дагаджаць жаданьям начальнства – і праславіцца відушчым.

Паўла Глобу і астралёгію наагул не было б патрэбы тут згадваць, калі б ні дзіве тэлеперадачы, якія давялося паглядзець адразу пасля Новага году.

Адна з іх — «Неверагодна, але факт», прайшла на беларускім канале «Лад». Пра якія толькі цуды й дзівосы, у тым ліку фантастычныя прадказаньні, не распавядалася ў гэтай перадачы! Толькі выглядае, што «Лад», які абяцаў і надалей знаёміць нас з падобнымі цудамі расейскай тэлевытворчасці, крыху спазніўся.

У той самы дзень канал РТР паказаў тэлефільм: «Астралёгія: ахвяры зорнай маны». (Ці ня праўда, назва чымсьці нагадвае колішніх «Дзяцей маны» Азаронка?) У фільме ўсе астролягі абвешчаныя бессароннымі круцілямі й падманышыкамі, нават забойцамі, а ўсе астрапрагнозы разам з астралёгіяй — ці не галоўным злом у сучасным сусвеце. Але зьдзівіла ня гэта.

Самае дзіўнае палягае на tym, што да апошняга часу тэмы астралёгіі, экстрасенсорыкі ды іншага роду эзатэрыкі не сыходзілі з тэлеэкранаў. Гэтыя тэмы забяспечвалі высокі рэйтынг. Колькі экраннага часу было прысьвежана ў розныя часы Кашпіроўскуму, Чумаку, Лонга, Грабавому... Той самы Глоба працягвае рэгулярна даваць свае парады ў самых розных СМИ. І ўсё гэта не выклікала раней найменшас крытыкі з боку кіраўніцтва тэлеканалаў як у Радзе, гэтак і ў Беларусі.

«Чорная магія» і съвятары

І вось цяпер — публічны сэанс выкрываньня «чорнай магіі». Прычым «выкрыццё»

атрымліваецца ня больш перканайчым і «доказным», чым ранейшыя перадачы й фільмы на містычныя тэмы. Напрыклад, аўтары «Ахвяраў зорнай маны» заяўляюць, што ў 1990-я гады ў Федэральнай службе аховы прэзыдэнта Радзе было нейкае сакрэтнае ўпраўленыне «Х», якое наймала да сябе на працу астролягаў. І ў доказ паказваюць інтэрв'ю з колішнім супрацоўнікам ФСА Георгіем Рагозіным. А наступным днём той заяўляе ў інтэрнэце, што ніколі такога ўпраўленыня не было, што сам ён не астроляг і што ўвогуле ягонае інтэрв'ю ў фільме вырванае стваральнікамі з контэксту.

Як бы ні ставіща да астралёгіі ці сучасных астролягаў, варта задацца пытаньнем, якое сформулявалі старажытныя рымляне: «*quo profundis?*» (Каму выгадна?)

Цяжка пазбавіцца ўражання, што гэты фільм — звычайная заказуха. Царква не жадае мірыща з тым, што частка яе паствы выказвае цікавасць да акультавых навукай, асуджаных як «ерасі». А самай царкве дзяржава, ня маючы нічога лепшага, пачынае адводзіць ролю «галоўнага ідэоляга». І, магчыма, у гэтым яшчэ не было б нічога кепскага, калі б не прыходзілі на памяць мэтамарфозы, што адбываліся ў апошнія гады зь верай і «вернікамі» на нашых вачах.

Але спачатку яшчэ адзін съвежы прыклад пранікнення царкоўнай лексыкі ў сусвецкое жыцьцё. На інфармацыйным канале «Весті» днімі давялося пабачыць бягучы радок: «Прэзыдэнт Пуцін узяў удзел у асьвячэнні храма...». (Назыву таго храма знарок апускаю.) Ня проста, заўважце, прысутнічаў на цырымоніі, але асабіста асьвячаў храм! Чаго тут больш — рэдактарскай неахайнасці, падхалімажу перад першай асобай дзяржавы, ці прыніжэння ролі царквы?

А ці ёсьць нармальны практикаю віншаваньне вернікаў з хрысціянскім съвятам у храме з вуснаў кіраўніка дзяржавы? А як сумісціць дзяржаўную прапаганду «савецкага ладу жыцьця», калі пры «развітім сацыялізмে» ўсяго

толькі за наведаньне царкоўнай службы чалавек мог вылецель з партыі ці нават з працы? Як сумясыціць сучаснае ўзвялічваньне Сталіна і КПСС з разбуранымі за савецкім часам храмамі, зынішчанымі съвятарамі ўсіх канфесіяў?

І які сёньня прыклад падаюць вернікам царкоўныя ерахі, калі робяць выгляд, быщам нічога падобнага ў гісторыі не было, што заўсёды царква была «галоўным ідэолагам» дзяржавы і што жылі яны, так бы мовіць, душа ў душу?

Ня можа ня радаваць, калі ў наш час съвятары праваслаўнай й каталіцкай канфесіяў у Беларусі пачынаюць спаборнічаць паміж сабой у выкарыстаньні беларускай мовы. Прывемна, калі, напрыклад, патрыяршы экзарх Беларусі згадвае ў сваёй съвіточнай казані

Канстанціна Астроскага (праўда, не таго Астроскага, што разбіў войска маскавітаў пад Воршай, але ягонага нашчадка — пераможцу Налівайкі). Але ці не вядзе празъмернае і некрытычнае захапленьне гэтымі фактамі таксама да зъмяшаньня рэлігійнай гісторыі з гісторыяй съвецкай, да палітызацыі ролі царквы, чым грашыць сучасная дзяржава? Канстытуцыя Беларусі, нагадайма, аддзяляе царкву ад дзяржавы. І нічога ганебнага ў гэтым для вернікаў няма. Наадварот, аддзеленасць ад дзяржаўнай палітыкі, тым больш ад палітычнай кан’юнктуры, думасцца, і дазваляла царкве захоўваць у сучасным грамадзстве свой твар і свой аўтарытэт.

Праз 40 мільёнаў гадоў

Зразумела, тут не вядзеца гаворка пра пастулаты веры ці пачуцьці вернікаў. Свабода сумлення, як быщам, не падлягае дыскусіі. Але мы бачым у наш час нешта зусім іншае.

Летась, як мы памятаем, група расейскіх акадэмікаў выступіла супраць абавязковага выкладаньня Закону Божага ў малодшых клясах агульнаадукацыйнай школы. Зразумела, навукоўцы выступалі на супраць праваслаўнай веры і рэлігіі як такіх, але супраць пропаганды прымітывных ідэяў крэацыянізму, якому пярэчыць навуковая тэорыя дарвінізму. Судовая справа, узбуджаная некалі праз пратэст школьніцы супраць Дарвіна, падалася спачатку анэксдатам. Але вельмі хутка выявілася, што навуковыя тэорыі, у тым ліку тэорыя эвалюцыі, цяпер не ў паshanе.

Парарадаксальнym чынам усё паўтараеца, як у дурной бясконцасці. Некалі царква зацята выступала супраць навукі (супраць Галілея, супраць Джардана Бруна, называючы іх ерэтыкамі), потым царкву пачынуць называць «опіюмам народу», выкрываючы яе «цемрашальства» з дапамогай навуковага камунізму. Дасталося за савецкай уладай шмат якім зъявам навуковага і ненавуковага кшталту — у іх ліку кібернетыка і псыхааналіз, тэорыя Вярнадзкага і адкрыцьці Аляксандра Чыжэўскага, тэлекінэз, парапсыхалёгія, астралёгія. Зразумела, ня варта ставіць усе гэтыя зъявы на адну дошку. Але варта памятаць, што

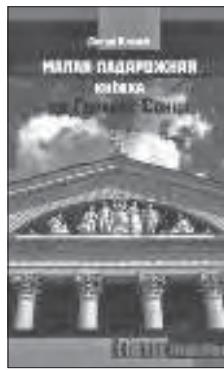
многія савецкія навукоўцы ў розны час спрычыніліся да разгрому самых розных «ільжнавукаў» і рэвізіяніцкіх плыняў — з пазыцыяў гістарычнага матэрыялізму, зразумела, які лічыўся адзіна слушнай тэорыяй.

Ці не таму ня вераць цяпер акадэмікам, што яны па-ранейшаму ўпэўненыя — іхны погляд на рэчы адзіна правильны. Ці не таму ня вераць часам і царкоўнікам, што іхны погляд на рэчы, па сутнасці, такі самы, толькі яшчэ й залежыць ад указанняў улады. Улады, прадстаўнікі якіх яшчэ нядаўна дружна спавядалі атэізм, а сёньня гуртам стаяць у храмах са съвечкамі. А што тычыцца астралёгіі... Мабыць, вера ў яе тлумачыцца кароткім тэрмінам нашага жыцця і абмежаванасцю чалавечай фантазіі?

Вось нядаўнje паведамленье. «Наша Галіктыка сутыкненца з агромністым воблакам газу. Сутыкненне, якое чакаеца праз 40 мільёнаў гадоў, запаліць тысячи новых масіўных зорак... Воблак рухаецца з хуткасцю каля 250 кіляметраў за сэкунду. У дыск Малочнага Шляху (нашай Галіктыкі) ён павінен урэзанца пад вуглом прыкладна 45 градусаў. Вадароду, які ўтрымліваецца ў воблаку, хопіць на ўтварэнне прыкладна мільёна зорак кшталту нашага Сонца».

Гэтая навіна, здольная захапіць дух дасьцелдыша, чамусыці ня выклікала ў большасці людзей абсолютна ніякіх эмоцый.

з ь б я р ы « К н і г а р н ю « Н а ш а Н і в а »

Артур Клінаў.
Малая падарожная кнішка па Горадзезонце.
Раман

Ева Вежнавец.
Шлях дробнай сволочы.
Апавяданні

Валянцін Тарас.
На высьпе ўспамінаў.
Мэмуары

ш у к а й ц е ў к н і г а р н я х і ў н е з а л е ж н ы х распавя ѿ дніка ў

Фармаванье галавы

За апошнія 15 гадоў беларуская эліта сталася «дзъюхгаловай», у адрозненьне ад той жа расейскай — маналітнай, як імпэрскі скіпетар. Аднак «цела» ў дзъюхгаловай беларускай эліты застаецца адно, і ёсьць падставы казаць, што ў Беларусі ўсё толькі пачынаеца. Піша Васіль Аўраменка.

Можна паспрачацца, хто першасны — народ ці эліта, — але на пэўным этапе роля эліты становіща вызначальнай. Народ стварае эліту, а эліта нараджае нацыю. «Галава» (эліта) у дадзеным выпадку важнейшая ці, прынамсі, вышэйшая, бо яна стварае нацыянальныя стэрэатыпы, агучвае жаданьні, фармулюе ідэі і ставіць задачы, якія пасля прымае «народнае цела». Дык вось, з «галавой» у беларусаў ёсьць пэўныя проблемы.

З галавою проблемы

У апошнія 20 год фармаванье беларускай эліты (з пачатку 1990-х празванай «апазыцыяй»), якая заявила пра свае права на «цела» і ўсьвядоміла сябе як спадкаемцу ранейшых спроб беларускага ўсталяваньня, ішло актыўна. Аднак галоўнай яе хібай засталася «адарванасць» ад таго неідэальнага народу, які, як стала зразумела, быў і не зусім талерантны, і не зусім дэмакратычны, і нават не настолькі ўжо і беларускі. Тоё, што яна была «страшэнна далёкай» ад народу, ці, прынамсі, большай часткі яго, было заканамерна, бо напачатку 1990-х ані мова, ані дэмакратыя, ані беларуская самастойнасць, ані вяртанье ў Эўропу

Малюнак Сяргея Харэўскага

не быў галоўнымі ды безумоўнымі жаданьнямі большасці позненасавецкіх беларусаў. Мэйнстрым народных чаканьняў кіраваўся ў процілеглы бок — да савецкай «стабільнасці». Той, хто паплыў па гэтай плыні, і стаў валадаром «цела».

Эліта-апазыцыя працягвала гадамі таптацца на сваім дэмакратычным лапіку, адстойваючы яго, і, трэба зауважыць, не дарма. Яна нібыта чакала асноўную масу, той самы народ, які паціху падцягваўся да забеглай наперад «галавы».

Дзеля справядлівасці трэба сказаць, што гэтымі ж гадамі высыпявалася яшчэ адна эліта — уладна-бюрократычная, якая таксама мела свае інтэрэсы, напачатку антаганістычныя апазыцыйным. Такім чынам, беларуская эліта сталася «дзъюхгаловай», у адрозненьне ад

той жа расейской — маналітнай, як імпэрскі скіпетар. Аднак «цела» ў дзъюхгаловай беларускай эліты заставалася адно, у адрозненьне, напрыклад, ад Украіны, дзе ёсьць яшчэ і два «народы». Канвэргенцыя, а ў пэрспэктыве зяднанье беларускай эліты, справа не такая ўжо і фантастычная, а паводле часу можа аказацца хутчэйшай, чым зяднанье тых жа заходнедыўходненіяўкраінскага «народаў».

Пункты канвэргенцыі

Галоўны пункт канфрантацыі можна лічыць пераадоленым — мэтаэздыннасць палітычнай незалежнасці Беларусі не выклікае сумненій ні ў кога.

На чарзе — эканамічная самастойнасць, пазбаўленая расейскіх энэргетычных падпор. Пазыцыя

ўлады і яе апанэнтаў тут таксама паволі збліжаеца. Розыніца, бадай, толькі ў тым, што апазыцыя атрымала свае пераканааньні апрыёры, зыходзячы з прынцыпаў абсалютнай каштоўнасці нацыянальнага сувэрэнітэту і рынковай эканомікі, а ўлада прыходзіць да тых жа высноваў шляхам атрымання гузакоў ад усходняга суседа, праз прымітыўны эканамічны разьлік і адстойваньне сваіх інтарэсаў. У гэтym сэнсе яна разам з народам праходзіць шлях ад гвалтоўна-камуністычнага ідэалізму да ўніверсальнага капиталістычнага прагматызму.

Пункты разыходжанья

Але да поўнага кансэнсусу яшчэ далёка, бо такое пытаньне, як зъмена формы палітычнай сістэмы на дэмакратычную, пакуль нават не абмяркоўваецца. А гэта, бадай, галоўны вузел супрацьстаяння дзівюх элітных «галоваў», пасыля развязваньня якога ўсё астатніе будзе справай тэхнікі. Нават такая папулісцкая задача, як шлях у ЭС, становіцца не самамэтай, а пабочным вынікам дэмакратызацыі грамадзтва, рэструктурызацыі эканомікі, рэформы выбарчага заканадаўства, абароны правоў уласнасці.

Па вялікім рахунку, беларуская раздвоенасць ёсьць праблемай ня толькі сёньняшнай эліты, але праекцыяй нашых старых праблем і 200, і 700-гадовай даўніны. Напэўна, гэта наша гісторычная наканавасць — водападзел цывілізацый.

З гэтym падзелам звязаная і адна з самых складаных і доўгатэрміновых праблемаў нацыянальнага будаўніцтва — пытаньне мовы.

Знову пра мову

Мова быццам бы ёсьць, і ў той жа час сустрэць яе ў чыстым выглядзе ў штодзённым жыцці — даволі цяжка. Як быццам бы адкрытых ворагаў у яе няшмат (і тыя часта прыкрываюцца «авечымі скурямі»), але ж і абаронцы малапрыметныя ў туэйшым ландшафце. Канечнe, мова — толькі вяршыня айсбэрга, за ёй цягнецца гісторыя, мастацтва, палітыка ды іншыя складнікі тоеснасці. Нацыянальная нявызначанасць і мэнтальная раздвоенасць ёсьць галоўнай праблемай беларусаў. Ідэйны водападзел праходзіць

тут не геаграфічна, а праз кожнага з нас, праз нашы душы і розумы. Сацыёлагі адзначаюць, што беларусы аднолькава цягнуцца і да Рэспублікі і да ЭС, пачуваюцца адначасова і єўрапейцамі, і постсоветамі.

Ківач гісторыі, а разам зь ім і сымпатыі беларусаў, нягледзячы на праразейскую рыторыку ўладаў, у апошнія гады ўсё больш схіляеца да Эўропы, але крытычная крапка пакуль не пярайдзеная. У гэтym сэнсе аўтарытарная ўлада ў Беларусі мае функцыянальнае прызначэнне: яна хавае пад сваім ярмом раздвоенасць беларускай душы, не дае выйсьці вонкі жорсткаму размежаванню на празаднюю і праразейскую партыі. Пры дэмакратычных умовах ня выключана, што

Канвэргенцыя, а ў пэрспэктыве зъяднаньне беларускай эліты, справа не такая ўжо і фантастычная.

Праразейская і расейскамоўная плыні перамаглі ў єўрапейскую і беларускамоўную. Аўтарытарны ж этап дае фору нацыянальным сілам, пад яго покрывам ёсьць магчымасць для єўрапейскага і беларускамоўнага рэваншу. Гэты шанец і трэба скарыстаць напоўніцу ў апошнія гады, што засталіся сёньняшніму рэжыму.

Цяперашняя ўлада не такая адназначная. Яе трансфармацыя абумоўленая ня толькі прыцягненнем заходняга і ўсходняга цывілізацыйных «магнітаў», барацьбой камуністычных ілюзій і капіталістычнага практыцызму, але і ўласна беларускім мэнтальным досьведам. Адвечная прыхільнасць беларуса да сваёй хаты знаходзіць разуменіе ўладаў, якія спрыяюць спажывецкаму буму. Беларусы кінуліся ставіць шклопакеты, рабіць эўрарамонты, рэканструяваць дамы, дачы, набываць кватэры, адным словам, скіравалі свою энергію ў спажывецкае рэчышча. Активісты палітычных рухаў 1990-х наракаюць на сёньняшні мэркантылізм нават быльых паплечнікаў, якія кажучы ўжо пра «электратар». Дарэчы, слову «электратар», якое набыло пасыля 1994—95 гадоў адмоўнае значэнне, апошнім

часам вяртаеца яго першапачатковое нэўтральнае значэнне. Ці ня ёсьць гэта прыкметай пераадоленай «крыўды» на «народ» і набліжэннем да яго надзённых патрэбаў? Як бы там ні было, але прыватна-еканамічныя інтарэсы ў бліжэйшы час будуть першымі ў пераліку каштоўнасцяў большасці выбараў.

Ідэалёгія, дэмакратыя, мова, гепалітыка — знаходзяцца на ўскрайку грамадзкай увагі і ня могуць быць стрыжнем палітычных праграм. Гэта ня значыць, што пра іх ня трэба казаць і думаць. Наадварот, яны павінны быць пад увагай аналітыкаў і спэцыялістаў, а ўмацаваныне мовы павінна быць агульна-нацыянальным прыярытэтам. Чым больш сёньня будзе ня праста сымпатыкаў, а носьбітаў беларускай мовы ў прыватным жыцці, тым больш шанцаў у яе стаць дамінантнай пасыля сканчэння аўтарытарнай эпохі і выхаду на грамадзкую палітычную арэну.

Дылема старая — паставіць на першае месца малапапулярныя пытаньні (мова, палітычныя свабоды, уступленіе ў НАТО) або шукаць больш рэзанансныя крапкі (разбюрокрачванье, падтрымка малога бізнесу, моладзі і сям'і, гаранты пэнсіянэрам) і тым пашырыць свою сацыяльную базу? Для большасці палітыкаў другі шлях здаецца больш прывабным, але на самай справе вельмі важная найперш шчырасць, пасылядоўнасць і прынцыпавасць у адстойванні сваёй пазыцыі. Пытаньне моўнай трансфармацыі беларускага грамадзтва ня трэба драматызаваць, а тым больш абяцаць хуткія рэвалюцыйныя перавароты, але абмяркоўваць яго і галоўнае працаваць на рэалізацію — будзённа, ціха і ўпарты — прости неабходна. Беларус паводле свайго характару цэніц працу асьцярожную, грунтоўную, доўгатэрміновую.

Гісторычны досьвед падказвае, што мы будзем жыць яшчэ доўга, цікава і... няпроста. Хто сказаў, што беларускія «хістаньні» ўжо скончыліся? Усё толькі пачынаеца — і пошук раўнавагі між Усходам і Захадам, і заваёва свайго месца ў глябализаваным сьвеце, і прости адбудова беларусамі дому — кожным свайго і ўсім — нашага агульнага.

Магілёў

Пятніца заўтра будзе, і...

Падазроныя пчолы й Цудоўны Пых.

Вы ніколі ня думалі, адкуль узялося прозвішча Міхневіч? Што, дзесяч чыталі, чулі або бачылі, але ня памятаеце дакладна, дзе? А ці былі вы ў стаадсцакавым лесе? Былі? То адтуль. Ёсьць у тым лесе шыльда, на якой гэтае прозвішча напісаны, і жыве пад ім Вінцу... прабачце, Ўінні Важны... не, так вы не здагадаецеся. Жыве пад гэтым прозвішчам Віня Пых.

Што, не даяце мне веры? Вось як цяперашні час сапсовай людзей. Скажы ім, што мядзьведзіка клічуць Пых, і што імя гэтае паходзіць ад того, што ён часцьцяком *пыхкаў*, і пры тым ня меў нікага дачынення да раста- і іншых манаў — табе не павераць. А дарэмна, бо так яно і было. Вунь, спытайтесь ў Давераных Асобаў Важнага Пу — яны пацвердзяць!

Мне, нажаль, не пашэнныціла чытаць Віню Пыха на яго роднай мове — ангельскай. Гаманілі мы зь ім дагэтуль толькі праз расейскамоўнага перакладчыка. І хоць гэты перакладчык быў вельмі добры, але ж ведаем мы іх... Там прыдумаюць ад сябе, там прыўкрасяць, там змоўчаць... Німа ім веры. Але ж варта Пыху было стрэцца з тымі-сімі беларускамі (вой, абмыліўся, замест беларусамі як напісалася, але ж праўда заўжды вылезе), дык ён падвучыў нашу мову — ды пачаў размаўляць на ёй, як на роднай. Вось дык кемлівае мядзьведзянятка (а Крыштус Родзька казаў, што ня вельмі)!

Чакайце. Вы што, ня ведаеце, хто такі Крыштус Родзька? А Кенга, а Свяякі і Знаёмцы Трусу? Вой, то вы толькі мульцікі глядзелі. І на кніжку

**Мілн А.
Віня-Пых.
Пераклад
з ангельскай
Віталь Воранаў.
— Познань:
«Белы крумкач»,
2007. — 128 с.**

вам наракаць німа чаго. Бо нават таленавіты савецкі мульцік ня здолее перадаць увесе яе цудоўны досьціп. Таму, каб брацца за яе пераклад, трэба быць вельмі дасыціным (ад таго ж вельмі апантаным) чалавекам. І трэба вельмі добра разумець, што Маленькае Някемлівае Мядзьведзянятка можа, забыўшыся, ужываць некаторыя слова з яго роднай ангельскай мовы, а таксама казаць так, як казалі ягоныя прамядзьведзі з Гарадзеншчыны ці Берасцейшчыны, дзе якраз німала сто і нават болей адсотковых лясоў. Відавочна, адгэтуль вядуцца й *прараросюкі* Маленькага Парасяцкі, у тым ліку ягоны прараросюк *Уваходзік Неўпаўнаважаным* (расейская мянушка Парасяцкі «Лыч» у нашай кніжцы не прыжылася). Вы не паверыце, але й нават у Восыліка Іа могуць быць ліцьвінскія альбо крывіцкія карані — чаму ж начай ён ссыявае «Го-го-го, каза, го-го, шэрэя»?

Цікава, што ў гэтым годзе Віня-Пых завітаў і ва Украіну, дзе ён немаведама чаму называўся «Віні-Пух і всі-всі-всі». У дадатак там ён чамусыці абраў сабе тоўстую чырвоную вокладку. Беларускі Пых мае шмат лепшыя густ — і

вокладка, і кніжка зроблены пляхетна і прыгожа, нават у чымсыці пяшчотна. Дрэнна толькі, што выдавацца ён мусіў у Варшаве — але колькі нам да тое Варшавы?! Галоўнае, што Віня цвёрда вырашыў, што беларускі народ найлепшы ў сьвеце (вой, ізоў абмылка — ня там працяжнік паставіў!).

Яшчэ колькі гадоў таму быць бацькамі беларускамоўнага дзіцяняткі было, мусіць, трошкі цяжэй, чым цяпер. Но толькі нідаўна мы пабачылі Карлсана-З-Даху (мне, праўда, гэты карлсан не падабаецца — шкоднік ён!), Ферду-Мураша ды Віню-Пыха, а да таго ж яшчэ шмат цудоўных кніжак для дзетак — «Мах і Шэбестава вандруюць па съвеце», «Жабка і чужынец» і, нарэшце, «Добрыя вершы: побач з намі на зямлі». Пррабачце, калі не прыгадаў што. А вось калі да гэтай шаноўнай Кумпаніі далучыцца сям'я Мумі-Троляў, то можна навогул не турбавацца наконт сучасных беларускамоўных дзіцянятак.

Прыватна для мяне Віня-Пых — галоўная падзея ў беларускамоўнай дзіцячай (і, вядома, дарослай) літаратуры мінулага году. Я ня згодны, што гэтае кніжка — для калекцыянераў. Я згодны, што яе трэ было б трошкі дапрацаўваць. Некаторыя вершы ў Барыса Заходэра мне спадабаліся больш, чым у Віталя Воранава, іншыя ў Віталя атрымаліся бліскуча (*Узвесю ці пад градам / Сунулапу ўмёд — і рады!*). Але ж ні гэта, ні некаторыя вычварэнствы з мовай (бо як без іх у Віні-Пыху?) ні ў якім разе не сапсовалі кніжку. Як на мой ўласны густ, то й другая частка мусіць быць не менш *ласым* кавалачкам. А яна быць мусіць, бо Віня паабяцаў ужо больш не зыніаць — надта ж тутака пчолы працавітыя вядуцца!

Аляксандар Чубрык

СЪЦІСЛА

100 гадоў Азгуру

Да юбілею скульптара ў Нацыянальнай бібліятэцы адкрылася экспазыцыя, у якую ўвайшло каля 200 дакументаў. Сярод іх — альбомы, фатаграфіі, рэпрадукцыі, а таксама экспанаты з Мэмарыяльнага музею Азгура.

Гісторыя Беларусі ў старых паштоўках

Вынікам доўгай працы філякартыста Ўладзіміра Ліхадзедава і газэты «Советская Белоруссия» стала выданыне кнігі «У пошуках стражана: гісторыя Беларусі ў старых паштоўках». Гэта якасны фатаграфічны альбом, дзе собраныя старыя краявіды розных гарадоў. Завяршае кнігу разьдзел

«Беларускія вобразы», дзе сабраны паштоўкі з партрэтамі людзей. Тыраж кнігі 3000 экз. Перадмову напісаў Павал Якубовіч, а пасыямову — прафэсар Адам Мальдзіс.

Па радзівілаўскіх лёхах пойдуць экспкурсіі

Летась навукоўцы шукалі падземныя камунікацыі, апісаныя з дакументах пра

Нясвіскі замак. І ёсьць вынік: у адным з хадоў знайдзеныя рэшткі старадаўній зброя, а таксама гарматы. Адзін з ачышчаных лёхаў будзе ўключаны ў турыстычныя маршруты па Нясвіжы. Гэты ход выводзіць наведнікаў з замку на баявую пляшоўку.

**Ул.інф.; БЕЛТА,
«Звязда», радыё
«Свабода»**

Істотнасьць адсутнасьці ці адсутнасьць істотнасьці?

Гэтую кнігу мне пароіў чалавек з бездакорным літаратурным густам — Сяргей Кандраценка, вярстальник «Нашай Нівы» і выдавецтва «Логвінаў». «Гэта найлепшае, што ёсьць у сучаснай беларускай літаратуры, — заўважыў ён. — Атрымаеце асалоду».

Я пачала чытаць па дарозе дамоў — у маршруты. На старонцы 15 пазнанілі з «Польскага радыё для Беларусі», каб даць пытаныні на кніжнага рэйтингу «НН». На пытаныне: «Значыць, беларуская літаратура разыўваецца і запатрабавана?» — я доўга і

з энтузіязмам, выклікаючы зацікаўленасць пасажыраў, талкавала, што *tak i tak*, і захоплена расказвала пра выдатную кнігу Бахарэвіча — пад такім уражаньнем ад яе знаходзілася па прачытанні 15 старонак.

Але па прачытанні кнігі цалкам зразумела, што ўражаныні ад яе двайстая.

Стылёва кніга напісана выдатна. Каля я хадзела падабраць цытаты, якія б іллюстравалі сувязасць мовы, нечаканасць думак і вобразаў, то злавіла сабе на тым, што тады можна браць любы сказ — ці цытаваць усю кнігу ад пачатку

да канца. Штампы тут адсутнічаюць цалкам.

Але... нечага ў тэксле не стае. Падкрэслю: нестасе менавіта мне — і, магчыма, не будзе ставаць іншым чытачам падобнага складу. Я не зразумела погляду аўтара на съвет. Падалося, у ім адсутнічае любоў, дабрыня — а для мяне гэта істотна ў літаратуры. Най-жо съвет сапраўды такі — безь іх? Кніга пра чалавека адсутнага ў съвеце, дзе адсутнічаюць сутнасныя паняткі? Ці проста сілы майго розуму, жыццёвага досьведу не стае, каб «расчытаць» сапраўдную

**Бахарэвіч
Альгерд.**
**Праклятая госьці
сталіцы.** — Менск:
Логвінаў, 2008. —
228 с.

задуму аўтара?

Проза Бахарэвіча падалася падобнай на прозу Эльфрыды Елінэк, Нобелейскай ляўрэаткі.

НВ

Маладая, маладая, а чатыры дыскі мае

У лютым адбўду зецца прэзэнтацыя чацьвёртага альбому беларускай бардэсі Таяцны Беланогай «Двукроп’е». Кружэлка стала вынікам году. Магчымасць зрабіць альбом з дапамогай прафесіяналу бард атрымала дзякуючы сваёй перамозе ў Міжнародным фэстывалі бардаў «OPPA 2006» (Польшча).

Таяцна Беланогая скончыла прыродазнаўчы факультэт БДПУ. Там на студэнцкім фэстывалі песні і пазіці «Зоркі над Менскам» упершыню прагучалі песні, якія яна дагэтуль «нікому ніколі не паказвала». Гэты выступ

Таяцна называе паваротнай падзеяй у сваім жыцці. То, што аўдыторыя прыняла і зразумела яе творчасць, надало 18-гадовай дзяўчыне сілаў, каб рухацца далей. А там яе чакала знаёмства зь вядомым беларускім бардам Алегем Камоцкім і выступы на «вялікай сцэне». У 2004 годзе Таяцна Беланогая стала ляўрэатам фэстывалю «Бардаўская восень», у 2005 — атрымала перамогу ў конкурсе «Зоркі Маладэчна».

Тры першыя альбомы Беланогай (*«Там, где мы»* (2004), *«Пабачыць съвет»* (2006), *«Система координат»* (2007)) былі зроблены ў

сапраўды «спартанскіх» умовах. Часам нават даводзілася сіпяваць песні «проста на кухні, у пераматаны скотчам мікрофон».

Перамога ў «OPPA 2006» дала магчымасць Т.Беланогай запісаць свой матэрыял у спрыяльных умовах, з удзелам прафесійных музыкаў (бубні, скрыпач, віялянчэлістка, флейтыст, гітарыст).

«Двукроп’е» — альбом пра каҳаныне. У ім аўтарка адышла ад сацыяльнай тэматыкі.

Пытайніца альбом у дыскарніях, а таксама тэл. (029) 649-08-88 і e-mail: w1979@tut.by

Дар'я Гарошка

НОВЫЯ КНІГІ

Ад палеаліту да Інтэрнэту

Падручнік уяўляе сабой панараму разыўцыця мастацтва і дойлідztva Беларусі ад старажытнасці да канца XX ст. Аўтар прапануе арыгінальную клясыфікацыю беларускай мастацкай культуры. Упершыню ў беларускім мастацтвазнаў-

стве прадстаўлена гісторыя мастацкай фатаграфіі, клясыфіканыя архітэктура і мастацтва Заходнія Беларусі і эміграцыі. Пралануеца студэнтам університетаў, а таксама ўсім, хто цікавіцца мастацкай культурой.

Харэўскі, С.
**Гісторыя
мастацтва і
дойлідztва**
**Беларусі / С.В.
Харэўскі —
Вільня: ЭГУ,
2007. — 240 с.,
ил.**

Гістарычна дакладная камэдыйя

Аўгуст у ролі Ромула

Заля насамрэч была поўная. Адчуvalася, што прыйшлі не прыгнаныя воляю ідэоляга навучэнцы ПТВ і не жаўнерыкі, якім папросту няма дзе прытуліцца ў чаканьні канца звалненъня. Людзі прыйшлі ў тэатар. І гэтым разам — пачакаем наступнага — тэатар іх не падмануў. Піша Аляксандар Фядута.

Дванаццатага студзеня ў Купалаўскім ішоў «Ромул Вялікі».

Такога імпэратара ў Рыме не было. Яго прыдумаў Фрыдрых Дзюрэнмат, п'есу якога перастварыў па-беларуску Мікола Матукоўскі. У інтэрпрэтацыі Матукоўскага, акрамя Дзюрэнмата, пазнаваліся радкі Булгакава, Талстога і артыкулаў «прараба перабудовы» Аляксандра Якаўлева, што, імаверна, мусіла зрабіць п'есу крыху бліжэйшай да постсавецкага гледача.

На сцэне не адбываецца нічога экстраардынарнага. Проста руйнуецца імпэрыя. Рымская імпэрыя, як заяўленая ў тэксце. І імпэратор Ромул, што спрэядліва адчувае сябе апошнім імпэраторам Рыму, нічога ня робіць, каб прадухіліць гэтую ўсясьветную катастрофу. Ён спакойна гадуе курак, есьць зьнесеная імі яйкі і гутарыць з роднымі і прыдворнымі, што марна ўгаворва-

юць яго зрабіць ХАЦЯ Б ШТО-НЕ-БУДЗ!

Аўтар спадзяеца, што рэдакцыя дазволіць яму пакінуць у гэтай рэцензіі і буйны шырф, і выклічнікі. Бо ўгаворы прыдворных такія ж бессэнсоўныя, як і вылучаная аўтарам фраза. Праўда, бессэнсоўнасці спробаў супрацьстаянья ходу Гісторыі не адчувае ніхто, акрамя самога Ромула. Гэты немалады чалавек зь сялянскімі рысамі твару і барадой, нязграбны, зь мяшкамі пад вачымі, на якім абшарпаны залаты вянец выглядае зусім ужо недарэчна, разумее асуђанасць съвету, у якім жыве, і ня хоча працягваць яго існаванье. Наадварот — ён сваёй бязьдзейнасцю нават спрабуе наблізіць яго заканчэнъне.

У Дзюрэнмата ёсьць падзагалоўяк: «Гістарычна недакладная камэдыйя». Увесь асяродак Ромула — ягоная жонка Юлія (Ала Ельяшэвіч), дачка Рэя (Кацярына Яворская), міністры і высокапастаўлены госьць і калега — імпэратор Усходній Рымскай імпэрыі Зянон, што страціў свой трон (Мікола Кірычэнка) — грае гістарычна дакладную трагедыю. Яны выразна прадчуваюць уласную згубу — якая, зразумела, адбудзеца за сцэнай, у момант іхных уцёкаў ад лёсу. І толькі Ромул — Аўгуст Мілаванаў — грае камэдью, прычым не гістарычную, а побытавую. У ягоным выкананьні імпэратор — гэта жаўнер, што даслужыўся да найвышэй-

шага званьня, але застаўся селянінам і ціха ненавідзіць усіх тых, з кім яму цяпер даводзіцца жыць і працеваць. Ён таму і ня хоча выратоўваць імпэрыю, таму што імпэрия — і ўлада сама па сабе — асациоецца для яго зь нечым ненавісным і агідным. З забойствамі людзей, напрыклад.

Любоў рэжысэра Валера Раеўскага да, так бы мовіць, «слупавых мізансцэнаў», у дадзеным выпадку абсалютна дарэчная. Героі рухаюцца мала. Куды бегчы? Ніякі ўцёкі не папярэдзяць непазъбежнага краху. Гэта час імчыць — а ім наканавана бязьдзейнічаць. Але Ромул (Мілаванаў) расслабіўся і атрымлівае ад гэтай бязьдзейнасці маральнае задавальненъне. Астатнім гэтага ня дадзена.

Зрэшты, ня ўсім. Двух служак з імёнамі Ахіл і Пірам, якія шмат гавораць адукаванаму гледачу, гравюць Аляксандар Падабед і Генадзь Аўсянінікаў. Аддзяліўшыся ад сценаў, на фоне якіх спачатку абодва старыя амаль не з'яўляюцца, яны спакойна назіраюць за ўсім тым, што адбываецца. Абодва слугуюць ужо ня першаму імпэратору. І абодва сыдуць ад яго, калі скончыцца залатое лісъце ў вянцы, якім Ромул плаціць ім заробак. Сыдуць, каб пісаць мэмуары.

А ўсё даشэнту рассыпаецца, як рассыпаецца ў канцы гіпсавы бюст заснавальніка Рыму — Ромула (шудоўная знаходка пастаноўшчыка Раеўскага і сцэнографа Барыса Гер-

лавана, якога, карыстаючыся выпадкам, мы віншуем зь нядайнім юбілем). І ў мэмуарах гэта, пэўна, знойдзе сваё месца.

Спектакль быў пастаўлены ў 1996 годзе. Імаверна, так Валер Радзівіл адзначаў пяцігадовую гадавіну крушэння савецкай імперыі. Праўда, супала тады гэтая пастаноўка і з канстытуцыйным крызысам у нашай краіне — не імперыі, але ў такой невялікай паўканстытуцыйнай манархіі. Некаторыя тыпы былі вельмі нават пазнавальнымі. Скажам, у Зянене Ісаўрыйскім (Мікола Кірычэнка), вочы ў якога ўвесь час вырачаныя, можна лёгка пазнаць Сямёна Шарэцкага — няхай без густой шавялюры нашага тагачаснага сыпікера, які гэтак жа лёгка ўпусціў сваю ўласную ўладу.

Ромул-Мілаванаў улады не ўпусціў. Я бачыў і іншага Ромула — у цудоўным выкананні Анатоля Равіковіча (памятаце Хобатава з «Покровских ворот»?). Равіковіч граў Гарбачова — граў шчыра, спачуваючы яму. Ён нічым ужо не кіраваў і толькі маскіраваў улас-

ную бездапаможнасць.

Мілаванаў грае чалавека моцнага, які ні на хвіліну не пакідае кіраваць працэсам зынішчэння ўласнае дзяржавы. І адзіны, хто разумее гэта, — такі ж філёзаф-курагадовец Адаакр, князь германцаў, што захапіў Рым. Аляксандар Гарцуеў у ролі Адаакра, штопраўда, не апускаеца да побытавае прастаты Мілаванава, аднак і не ўпадае ў гістэрычна-клясыцысцкі трагізм усіх іншых герояў. Ягоны Адаакр, хутчэй, самотна-рамантычны. Яму тужліва ад таго, што ён прадбачыць уласную загібель: гэта Ромула не змаглі забіць ягоныя блізкія, а ўжо Адаакра — час зъмяненняца — канечне заб'е пляменнік Тэадорых, якога ён бачыць пераемнікам. Пераемнікі заўсёды забіваюць папярэднікаў — і гэта яшчэ адзін непазъбежны гістарычны закон, дзеяньне якога прадухіліць немагчыма.

І яны застаюцца на сцэне, два немаладыя ўладары, для якіх вызваліць сябе ад цяжару ўлады магчыма толькі праз зынішчэнне ўласных імперыяў. І лёзунг — «Ня-

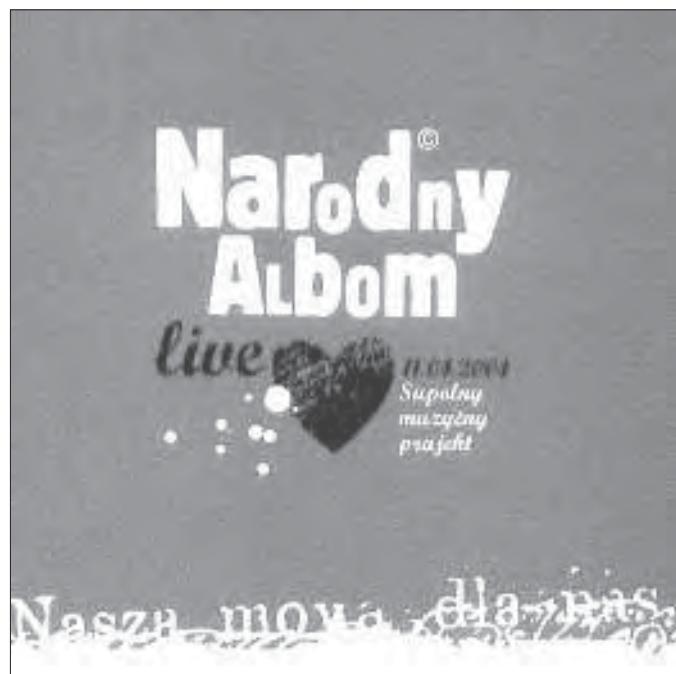
хай жыве прыгон! Няхай жыве воля!» — што мігціць на політычнай заслоне — аказваецца такой жа сумнай пэрспэктывой для ўсяго чалавецтва, як працоўныя контракты для чальцоў Фэдэрацыі прафсаюзаў Беларусі.

Але менавіта таму пастаноўка дванаццацігадовая даўніны сёньня выдае надзвычай сучаснаю. Улада, што падаеца слабою, на справе — куды больш моцная ды разумная, чым улада, якая гістэрычна імкненца давесці сваю моц. Бо моцная ўлада ў рэшце рэшт зынішчыць сама сябе, наклікаўшы такую нянявісьць прыгнечаных ёю, што ня здолее абараніцца.

Што цалкам адпавядае гістарычнай праўдзе. Але гістарычна недакладная камэдыя ў гэты момант становіцца гістарычна дакладнай трагедыяй. Гэта значыць, што съмявіцца толькі тыя, хто знаходзіцца ў глядацкай залі. А тым, хто знаходзіцца на сцэне, у гэты момант, як правіла, ня съмешна. Зусім ня съмешна.

**Аляксандар Фядута,
глядач**

Канцэрт «Народнага Альбому» ў Вашай хаце!

"NARODNY
ALBOM. LIVE"

Zapis wielikodnaha
kancertu

11 krasavika
2004 hodu

Kancertnaja zala
"Miensk"

Да пытаньня пра нацыянальныя

Мова, съцяг і Пагоня ня могуць быць аб'ектамі кампрамісаў. Піша **Сяргей Богдан**.

Моўнае пытаньне займае істотнае месца ў беларускай палітыцы ўжо некалькі стагодзьдзяў — за польскім, расейскім, німецкім, савецкім ды іншымі часамі. Змаганыні за тое, на якой гаворцы каму размаўляць, яшчэ доўгі дзесяцігодзьдзі будуть заставацца на парадку дnia грамадзкага жыцця краіны. Вынік іх залежыць на столкі ад сёньняшніх палітычных раскладак, колькі ад волі носьбітаў белмовы. Гэтая воля мусіць выйяўліца ў рэальнна-палітычных формах. Падзеі апошніх месяцаў дазваляюць зрабіць колькі практичных высноваў, што да дадойштага ўкаранення белмовы і культуры, якая базуецца на гэтай мове, у грамадстве.

Рэальная палітика

Сустрэча і гешэфт беларускіх (ня будзе перабольшваннем сказаць белмоўных) музыкаў з прадстаўнікамі презыдэнцкай Адміністрацыі трэба ацаніць зь некалькіх розных пунктаў гледжання. Пакіну ў баку маральныя, этичныя ці мэркантыльныя моманты гэтага пагаднення на прынцыпе «Музыка ўзамен на не-апазыцыю». Скажу пра шматкроць да таго згадвалі рэальная-палітычны падыход. Балазе, акурат у гэтым гешэфце музыкаў з уладай бачыцца прыклад прымянецца такога падыходу. І гэта адбылося як дзякуючы суб'ектыўнай і, мабыць, інтынктыўнай гатовасці баку да такога падыходу, так і ў выніку аб'ектыўнай прысутнасці трох абавязковых чыннікаў такога кшталту рэальная-палітычных гешэфтаў.

Па-першое, гэта стала магчымым, бо абодва бакі мелі кожны нешта, цікавае другому боку, і ўсьведамлялі гэта. Прэзыдэнцкая Адміністрацыя — амаль неабмежаваны ўпсыў на прыняцце ра шэння наконт таго, каму, што, дзе і калі будзе дазволена съпяванца ў Беларусі. Музыкі — свой талент, вядомасць і ўпсыў на аматараў свае творчасці.

Па-другое, абодва бакі былі гатовыя да аблізу іншымі сваімі актывамі ці ўплывамі, якія мелі для іх другаснае значэнне і адмова ад якіх не чыніла значнае шкоды іх жыццёва важным інтарэсам. То бок, Адміністрацыя была ня супраць дапусціць сякую-такую прысутнасць белмоўных музыкаў на спэце і ў СМІ. Музыкі — ня супраць адыхаці крыху ад

выразнай падтрымкі апазыцыйных сілаў, бо рэдкія канцэрты на даволі нешматлідных апазыцыйных акцыях ці ўвогуле ў падпольі яўна не задаваліялі творчых амбіцыяў сучасных песніроў. Фактычна, гэтыя рэдкія «апазыцыйныя» выступы дома ўжо ня мелі атаякай капітальнасці для саміх музыкаў, а імідж гнаных творцаў за мяжой так і не стварыў беларускім гуртом тae славы, якая дазволіла б замяніць адсутнасць канцэртныхмагчымасцяў на Радзіме замежнымі выступамі. Тое пацвярджаюць, прыкладам, даволі няшумная ляташнія выступы энэрэмайцаў у той са-май Нямеччыне.

Па-трэцяе, на гэта наклалаася імкненне бакоў да зъмены паўсталася ситуацыі і свайго месца ў ёй. Праляскуюскі спадзяваўся, аддзяліўшы музыкаў ад апазыцыі, паслабіць палітычных апанэнтаў рэжыму, прыкладам, пазбавіўшы іхныя акцыі музычнага суправаджэння і зьвёўшы іх такім чынам да паўтору адных і тых самых прамоваў адных і тых самых асабаў, што паспяхова маргіналізаваны ў грамадзстве, а таму бясшкодныя. Адна справа танчыць на Майдане супраць дыктатуры пад гукі жывой музыкі, і зусім іншая — дрыжаць ад холаду пад прамовы абрыйдлых партайгеносоў — на гэта далёка ня кожны здольны.

Музыкі хацелі б атрымаць магчымасці для развицця, і, не спадзеючыся на блізкую перамогу апазыцыі, выказалі гатовасць паспрабаваць нечага дамагчыся пляхам сэпаратных перамоваў.

Таму й мела плён сустрэча Праляскуюскага з музыкамі. І белкультура, і музыка, і мова ад таго выигралі. У звязку з гэтым адцемім, што калі гаворка ідзе пра магчымасць кампрамісу ці пагаднення паміж рэжымам і іншымі сіламі ў любой сферы — варта пераследаваць рыхтык такую самую стратэгію і памятаць пра яе складнікі і неабходныя перадумовы. І калі нечага з гэтага бракуе тым сілам, якія супрацьстаяць рэжыму, дык ня трэба наўна разылічваць на летуценнае яднаныне і нацыянальны кансансус. Трэба рыхтаваць перадумовы для рэальная-палітычнага дыялёгу і пагаднення, а да таго часу не здаваць сваіх пазыцыяў і не выступаць з наўнымі прапановамі. Адзінае, што можа быць пры такой раскладцы, калі адзін бок ня мае нічога капітальнага

пропанаваць другому боку ўзамен за нешта важнае для сябе, гэта — капітуляцыя. Прынамсі, у сучаснай беларускай палітыцы пануець такія законы.

Наша воля

Усё гучней заклікаюць да кампрамісу (чытай — капітуляцыі) — «абы выратаваць мову» — і прыхільнікаў клясычнага правапісу ды несавецкага канону мовы. Цалкам гатовы да кампрамісу і я, але гэты, *чарговы* кампраміс прымушае згадаць пра тое, што асноўнай формай існавання беларускай нацыянал-дэмакратіі за маёй памяццю былі такія «кампрамісы», якія ставілі пад пытаньне наяўнасць у яе хоць неўкіх цвёрдых перакананняў і прынцыпаў. Фактычна, так званыя «кампрамісы» прымаліся нацёмамі (ды і астатнімі апазыцыянарамі) заўсёды, раней ці пазней. Ва ўпартым адстойванні сваіх поглядаў і іх наяўнасць ў выразнай форме можна западзірыць хіба Зянона Пазняка. У астатнім пануе прынцып — хлапцы гаспадары свайму слову, хацелі далі — хацелі забраці, сёняня адное, заўтра — цалкам пропліглі.

Гэта дазволіла многім існаваць у палітычнай прасторы гадамі, адступаючы па меры паступлення адвіедных загадаў перад уладай, нічога асабліва ня робячы і тым самым ня чынічы лішне шкоды ўладзе і не раздражняючы яе. Гэта бяспечна і, пры пэўнай здольнасці да блефу, даволі выгадна, бо дазваляе гадамі існаваць у якасці нібыта важных палітычных постадаў. І гэта праблема ня толькі палітыкаў, але і многіх іншых публічных асабаў беларускага незалежнага грамадзтва. Так званы «кампраміс», а насамрэч паслядоўная адмова ад якіх-кольвець цвёрдых пазыцыяў, ёсьць асноўнай формай іх існавання.

Задачы на гэтым этапе

Гатовасыць да кампрамісу і гнуткасьць, у прынцыпе, мае сэнс толькі калі побач існуе цывёрдая воля і выразнае імкненне. Калі гэтага няма, дык ня мае сэнсу ні кампраміс, ні гнуткасьць — калі няма панятку «верху», дык ня можа быць і ўяўлення аб «нізе». Анягож, нашто драпежніку дамаўляцца пра нешта з тымі, хто і так, пабачыўшы ягоныя іклы і кіпцюры, адступіць? Вядома, съвет — гэта не суцэльнае драпежніцтва і кроў. Вядома, чалавек чалавеку брат, але спраўа ў тым, што ў беларускай палітыцы склалася такая ситуацыя, калі правілы гульні вызначаюць людзі, якія трываюцца іншага кшталту поглядаюць. Зрэшты, і лібэральна-дэмакратычнай дзяржаве людзі бяз волі і ясных поглядаў, якія гатовыя іх адстойваць, хутчэй шкодзяць, бо абаперціся на мяккацеласыць і бесхрыбетнасць немагчыма. Хату на пыску не муроуюць.

Нічога ня вартыя тყя
каштоўнасці, носьбіты якіх
нічога для іх ня робяць.

Таму гаворка ідзе пра тое, што нацыянальному руху ўрэшце трэба спыніць сваё адступленне, схаванае пад палітка-рэктнай маскай кампрамісу. Ня так істотна нават, на чым спыняцца, зрэшты, і выбару вялікага няма, бо адступаем даўно і сур'ёзна, і засталося ў нас зусім няшмат нязадзеных пазыцыяў. Настав час выдаць самім сабе загад «ня кроку назад». Мы не адмаўляемся ад сапраўднага кампрамісу, калі абодва бакі пра нешта дамаўляюцца. Але нам трэба замацавацца на пэўных пазыцыях. Ужо нават хадзяці б дзеля таго, каб мы сталі апазнавальнымі. Бо сёньня аманальна хуткая эвалюцыя поглядаў нашых нацыянальных аўтарытэтаў не дазваляе анікі вызначыцца з тым, хто і за што змагаецца ў Беларусі, ды падтрымаць туго і ці іншую плынню. Як можна падтрымліваць некага, хто махае то адным, то другім сынкам, то двумя адначасова, то яшчэ і трэці спрабуе ўзыняць?

Несавецкі канон мовы (у тым ліку тарашкевіца), як і сынгі ды Пагоня, ня могуць быць ззадзеных ці памянянныя. Гэта мусіць быць нашая выразная нацыянальная воля. Мову можна і трэба парадкаваць далей, але на *нашым* фундамэнце.

Законы мовы дзеля патрэбаў супольнага жыцця нацыі ўпарадкоўваюцца адукаванымі навукоўцамі, а не чыноўнікамі. Вядома, пры вострай патрэбе тарашкевічныя выданыні мусіць перайсьці на іншыя правапісы, калі гэта сапраўды ўратуе іх ад закрыцця. Але перайсьці, абвесыццюшы, што гэта часовае адступленне перад большай сілай. Што нацыянальны рух не выракае сваіх капітойнасцяў, а асновы мовы не падлягаюць абмеркаванню.

Што да нараканняў на правапісны хаос, дык аддемім, што супрацьстаянне правапісных апазыцыянераў і «новых наркамаў» ужо крышталізуе ситуацыю зь беларускім правапісам. Адпадаюць празьмерна гібрыдныя варыянты, што ня маюць перакананых носьбітаў. Выразным прыкладам стаў «Дзеяслоў», які дэкліраваў адмову ад свайго правапісу, яшчэ нават і блізка не сутыкнуўшыся з пагрозай закрыцця. Бо не ішлося ім пра нешта экзыстынцыйнае, сутнаснае. Ішлося пра экспрысмент. А белмова і яе нявылегчаны штучным умешаньнем канон — гэта не экспрысменты. Гэта — каштоўнасці, пра якія ня можа быць дыскусія ў ці сумневаў.

Гукі для літараў

Але нічога ня вартыя тყя каштоўнасці, носьбіты якіх нічога для іх ня робяць. І тут новая эпоха кідае нам новыя выклікі. Надоечы адзін вядомы краязнаўца з Віленскіх выказаў свае сумнёвы што да новага канону мовы, выкшталтаванай за гэтыя гады «Нашай Нівай» ды ARCHE. Маўляю, ці гаворыць хто так, як там панапісана? — сумніеца ён. Mae рапцю. Мы яшчэ толькі ставім ціпер пепрад сабой новую задачу — заклаўшы падваліны мадэрнай пісьмовай беларускай мовы, зъмяніць і вусную мову. За канонам пісьмоваса мовы павінен ісьці канон маўлення.

Асабліва важна ўсталяваць несавецкі канон маўлення пасля матчымае, але яшчэ, дасыць Бог, няблізкае долегалізацыі ўсіх няўхваленых дзяржавай правапісаў. Насамрэч, ідзецца нам не пра мяккі знак, а пра тое, што ў ціперашнія ситуацыі гэта адзін шанец захаваць падставовыя рысы белмовы, накшталт мяккасці. Таму нам так істотна яе пазначаць, бо інакш людзі ўжо **ня памятаюць**, як трэба вымаўляць беларускія слова.

Калі ж мы згубім мякчымасць выдаваць нашыя СМІ таким правапісам, які

дазваляе лёгка прачытаць беларускі тэкст адпаведна нормам беларускага вымаўлення, надалей усё будзе залежаць ад вусных сродкаў масавае інфармацыі і пропагандаванай імі мовы. Таму несавецкі канон мусіць загучаць на тысячах носьбітаў, каб людзі, нават ня бачачы мяккіх знакаў, маглі вымавіць слова праўльна. Паўстае задача стварэння таких носьбітаў.

Дзяячуць найноўшым тэхнічным сродкам гэта робіцца ўсё больш простым заданнем. І добра начытаны аўдыёскігі ёсць толькі самым першым крокам у дадзеным напрамку. Многія матэрыялы «Нашай Ніві» ды іншых беларускіх выданняў маглі быць нават у дадатак да агульнення аформленыя відэаматэрыяламі.

Вядома, пытаныне магло быць вырашанае працэ тэлебачаньне. Але на сваё спадарожнікае ТБ беларусам яшчэ бракуе грошай, а «Белсат» пакуль захаплення не выклікае. Выйсціцем быў бы менші амбітны, але реалістычны і шматабяцальны праект інтэрнэт-тэлебачаньня on-demand. Справчаючы, можна скажаць, што маецца на ўвазе стварэнне таго, сабе беларускага YouTube — высцяўленыне ў Сеціве спачатку не такіх і вялікіх, але актуальных белмоўных відэаматэрыялаў, якія дасягальныя для прагляду ў любы час. Дзеля нізкея якасці інтэрнэт-доступу ў краіне дапушчальна зъмяніцца якасць да югіобаўскіх стандартоў.

Што каштуе беларускай газэце зрабіць, аналігічна BBC, 60-сэкундны выпуск дзённых навінаў на добрай белмове і павесіць файл у Сеціве, ці, як «Нью-Ёрк Таймз», агучыць свае матэрыялы ў скарочаным выглядзе з фота- і відэаўстаўкамі? Большыя ж відэаматэрыялы ці, скажам, фільмы, могуць пашырацца шляхам масавага выдання на кампакт-дысках. І на тое ня трэба мільярдаў рублёў ці штату супрапоўнікаў.

Трэба воля і жаданыне. Яны вызначаюць, хто пераможа. Адмова ад гвалту і цывёрдасці ў адстойванні сваіх поглядаў на выключаюць адзін аднаго. Варта згадаць пра такія прыклады, як тыбэтцы з Далай Ламам ці індыцы з Махатмам Гандзі. Негвалтоўнасць ня значыць адступленне.

Бон—Маладэчна

Ганна Раманоўская — мастачка. Гэта маладзенчыка жанчына зь ўсімі, вялікімі карымі вачымі, настолькі тоненская і мініятурная, што называць яе хочацца толькі Ганначкай — як дзяўчынку. Між тым, і творчыя, і жыцьцёвые здабыткі «дзяўчынкі» ўражваюць: яна — аўтарка некалькіх кніг, якія выйшлі ў Менску і Маскве, сябра Саюзу мастакоў, у яе праходзілі персанальныя выставы... Нагодай для нашай размовы стаў блёк марак, які «Белпошта» выпусыла напрыканцы мінулага году паводле яе малюнкаў, і цяпер паштоўкі і лісты панясуць іх у розныя канты сьвету — і Беларусь падасца іх атрымальнікам такой, якой яе пабачыла Ганначка Раманоўская.

Наталка Бабіна: Ганначка, як склалася, што менавіта Вы сталі аўтаркай марак?

ГР: Я рабіла малюнак на капэрту да юбілею Вацлава Ластоўскага. Пасля гэтага мне прапанавалі зрабіць эскіз марак. У

мяне былі розныя ідэі, я зрабіла гэтыя варыянты, і яго зацвердзілі.

НБ: У Вас ёсьць свой адметны стыль. Як Вы да яго прыйшлі?

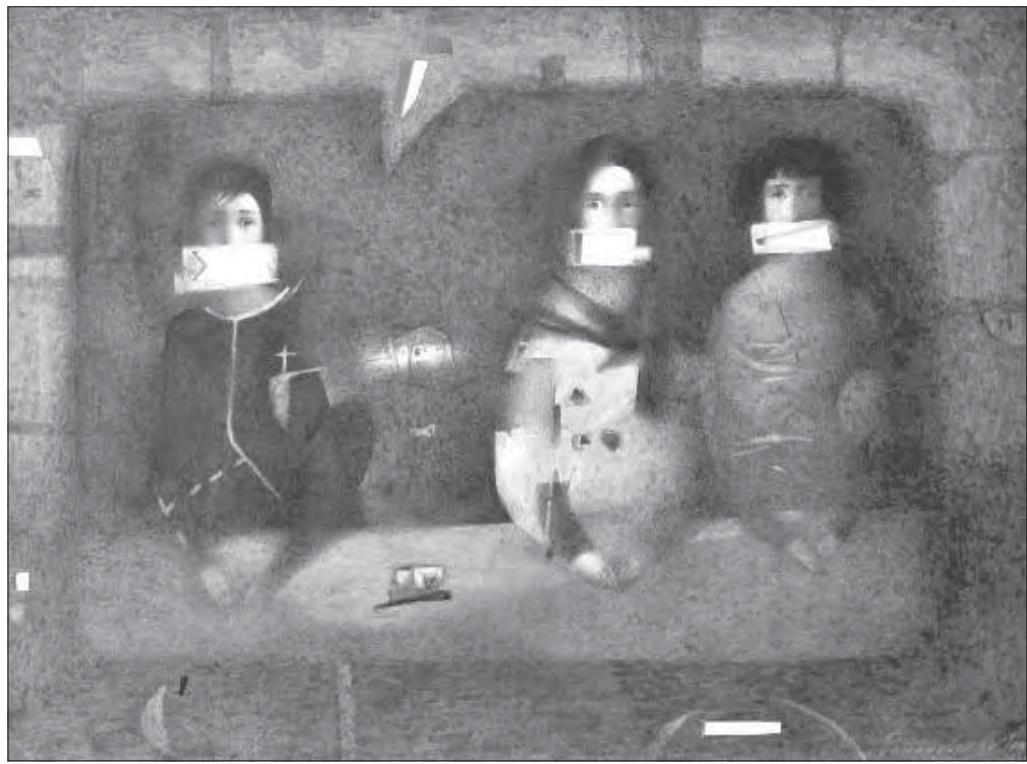
ГР: Я ня стаўлю перад сабой мэты знайсці нейкі пэўны стыль. Хучэй, я ў пошуку сябе, і гэта адбіваецца на стылі. А стыль як такі можа быць розным, бо для розных мастацкіх мэтаў трэба выкарыстоўваць розныя мастацкія вырашэнні.

НБ: Многія Вашыя карціны — казачна-рамантычныя. Ці можна сказаць пра Вас, што Вы — казачна-рамантычны чалавек?

ГР: Складана адказаць, я сябе такім чалавекам ня бачу. Але мастацтва маё і я — гэта розныя рэчы. Магчыма, маё мастацтва больш радаснае, чым я. Крытэр мастацтва для мяне — гэта выказаць тое ўнутранае веданыне, што нельга ўвасобіць у словах. Гэта звышмэта. Калі талент і жыцьцёвые шляхі дазволяць гэта зрабіць — мастак адбыўся.

НБ: На цікавай і заўажнай выставе «Разам», якая праходзіла вясной мінулага

Марка Ганначкі Раманоўскай

«Школа маўчаньня».

году, была і Вашая праца, якая называлася «Школа маўчання». Удзел у такой выставе — вялікі посыпех. Расскажыце, як Вы трапілі на гэту выставу і раскажыце пра Вашую карціну.

ГР: Удзельніцаць у выставе мне прапанавалі сябры суполкі «Пагоня». А імпульсам для стварэння карціны сталі шматлікі жыцьцёвые сцены, калі прыходзілася маўчачы... Я заўсёды імкнуся знаходзіць агульную мову, згладзіць нейкія вуглы... Але чым далей, тым цяжкай робіцца маўчачы — калі бачыш нейкую несправядлівасць, калі побач кагосьці абражажуць. Немагчыма маўчачы ўсё жыцьцё...

НБ: Магу дадаць з вышыні сваіх гадоў, што з узростам выказвацца робіцца прасыцей і ўрэшце рэшт прыходзіш да таго, што пачынаеш ужо рэзакт усё, як ёсьць. Але Вам да гэтага яшчэ далёка! (Сімляемся). А як увогуле Вы знаходзіце вобразы і ідэі для сваіх прац? Вам трэба стаць з пэндзлем за мальборт, ці гэта адбываецца, калі Вы, скажам, мыесце посуд ці шаруеце падлогу?

ГР: Вобразы нараджаюцца па-разнаму. Я не раблю свае працы неяк самі па сабе, у адрыве ад жыцьця. Для іх заўсёды знаходзіцца вонкавыя імпульсы. Многае набываеш у вандроўках, і потым тое, што пабачыў, пераліваецца на палатно... Яшчэ хачу сказаць, што мне вельмі дапамагае муж. Ён дызайнэр, завуць яго Яўген Чазлоў, і ён мяне вельмі падтрымлівае... Ён даруе мне маю пэўную бесгаспадарнасць... Ён тое, што называецца — погляд звонку. Увогуле, у кожнага мастака ёсьць свой брат Тэа — як ён быў у Ван Гога. Для мяне гэта муж. Мне здаецца, што мастачы-жанчыне жыць і працаваць у пэўным сэнсе лягчэй, чым мастаку-мужчыну.

НБ: Як Вы апэньваеце мастацкае жыцьцё Менску?

ГР: Мне гэта цікава. На-

агул беларускае мастацтва вельмі адрозніваецца ад мастацтва Захаду. Мы па-за межамі мэйнстрому. Наша мастацтва застаецца своеасаблівым і мала паддаецца знадворнаму ўплыву.

НБ: Дык гэта добра? І дзякую родным уладам за ізоляцію краіны?

ГР: Мастацтва адрозніваецца таму, што жыцьцё нашае іншое, чым у астатнім сусвеце, але нельга сказаць, што мы ў інфармацыйнай ізоляцыі. Цяжка апаніць такую сцену ў мастацтве ў гістарычным пляне. Мне падаецца, што, можа, гэта і добра, бо дае нам магчымасць быць цікавымі для съвету — якраз праз нашу арыгінальнасць.

НБ: А ці ёсьць у Менску мастацкая галерэя, якую Вы лічыце любімай, куды прыходзіце падзародзіцца дадатнымі эмоцыямі?

ГР: Мне падаецца Музэй сучаснага мастацтва. Ён адпавядае высокаму ўзроўню. Падаецца мне і галерэя «Ла-Сандр-арт». Яны робяць вельмі важную справу, якую можна нават назваць місіяй: выстаўляюць карціны беларускіх мастакоў, якія ўжо пайшлі з жыцьця, не даюць публіцы забыць пра іх. У жніўні ў галерэі «Ла-Сандр-арт» адбылася выставка майго бацькі Лявона Раманоўскага, і

нявыказаную сымболіку, якую мы цяпер не разумеем, але адчуваєм.

НБ: Я ведаю, што Вы з Вашым мужам зьбіраецца будаваць пад Менскам экалігічны дом. Гэта так?

ГР: Так. Прычым ня толькі мы. Нас некалькі маладых сем'яў, якія аб'ядналіся з мэтай пабудаваць цэлы пасёлак экалігічных дамоў — дамоў, якія б ні ў чым ня шкодзілі асяродзьдзю, а, наадварот, аздараўлялі яго. У нас ёсьць ужо праекты такіх дамоў, цяпер мы зап'ярждаем іх і шукаем месца, якое нас задаволіла б і дзе нам маглі бы выдзяліць зямлю... У гэтай справе шмат цяжкасцяў, але, думаю, мы іх пераадолем.

НБ: У Вас вельмі спакойная, нязмушаная і выразная беларуская мова. Адкуль яна ў Вас?

ГР: Яна з дзяцінства. Мой бацька заўсёды размаўляў толькі па-беларуску, у тым ліку і са мной. І ў асяродку мастакоў мова захоўваецца. Я адчуваю яе натуральнасць і з задавальненнем гавару па-беларуску.

Гутарыла
Наталка Бабіна

«Ранак 1999 г.»

Арыштаваны важны зяць

Арыштаваны былы дырэктар сталічнае філіі аднаго з банкаў, а зь ягонага намесніка ўзятая падтіска аб нявыезьдзе. У дачыненіі да гэтых асобаў узбуджаная крымінальная справа. Як мяркуецца, банкіры злойжылі службовым становішчам: яны выдалі два крэдыты лізінгавым прадпрыемствам агульной сумай больш за 2 мільярды рублёў, хоць ведалі аб наяўнасці няпоўнага пакету дакументаў, якія неабходныя для выдачы крэдыту, і мелі адмоўнае заключэнне службы бяспекі банку. Ходзяць чуткі, што арыштаваны — зяць аднаго з высокапастаўленых чыноўнікаў.

Не на тую напалі!

У Браслаўскім раёне 80-гадовая перамагла двух 20-гадовых злачынцаў. Двое грабежнікаў уварваліся ў незамкнёную хату самотнай пэнсіянэркі, аднак звязаць

ахвяру ім не ўдалося. Зацягае супрапітнельне і лямант жанчыны зрабілі сваю справу: прыбеглі суседзі, а злачынцы ўпяклі. Іх злавілі.

Забойцу Кужэльнай выстаўленае абвінавачанье

11 студзеня 29-гадовому мянчаніну выстаўленае абвінавачанье ў наўмысным забойстве сямігадовай Ірыны Кужэльнай. Ціпер яго правяраюць, ці ён псыхічна здаровы.

У ноч перад Раством згарэў храм

У ноч з суботы на недзелью, 6 студзеня у в. Пінкавічы, Пінскага раёну, загарэўся будынак мясцовай царквы Хрысціянаў веры эвангельскай. Як паведаміў пастар царквы Аляксандар Блыщык, пажар пачаўся з дрыivotні. Засталіся толькі падмуркі. Пастар не выключае падпалу, бо праводкі ў дрыivotні не было.

Цацка выратавала дзеюку жыцьцё

У Мазыры мяккая цацка — сабака-далмацін — выратавала жыцьцё 20-гадовому хлопчу, якога спрабавалі зарэзаць. Кампанія бавіла вольны час за віном. У нейкі момант паміж знаёмымі ўзынякла сварка, і адзін з хлапчоў пырнуў свайго таварыша нажом. І другога спрабаваў парэзаць. Але той затуліўся плюшавым сабакам. Забіяку арыштавалі.

Беларускіх студэнтаў судзяць у Бранску як кілерай

Калегія прысяжных не змагла вынесыці прысуд у справе забойства старшага ўпаўнаважанага у асабліва важных спраўах з УУС Бранскай вобласці Віктара Канавалава. Забойства было ўчынена ў лютым 2005-га ў Клінцах. У машыне міліцыянта пад сядзеньнем кіроўцы спрацавала выбуховае прыстасаванье.

Ва ўчыненыні злачынства аўбінавачваюцца два студэнты Гомельскага тэхнічнага ўніверсітэту, грамядзяне Беларусі. Першая калегія прысяжных вынесла аўбінавачы прысуд, але яго адміністры вышэйшыя інстанцы праз працэсуальныя парушэнні.

Беларус зваліўся на машыне з кіеўскага мосту

Беларус разагнаўся амаль да 120 км/г. Потым аўтога не ўпісалася ў паварот, пратараніла металічны адбойнік і бетонную агароджу. Машына вылецела з эстакады перад Паўднёвым мостам. Падала з 5-мэтровай вышыні маторным адсекам долу, аднак кіроўца выжыў і прабыў у балынцы толькі паўдня.

**буг; БЕЛТА, «Звязда»,
Польскае радыё для замежжа, Хрысціянскі праваабарончы дом,
«Газета по-украінські»**

Наўздангон Калядам. Апошніе калядаваньне ў Горадні пад праваслаўнае Раство.

Ісачоў павярнуўся ў Беларусь

У Рэчыцы презентавалі каталог палотнаў Аляксандра Ісачова (1955—88). Саветы Ісачова не прызначалі, бо, узяўшы хрост у 19 гадоў, Ісачоў павярнуўся тварам да Бібліі, адкуль у яго карціны прыходзяць тэмы Ісуса, Майсея, апосталаў. Цяпер ён лічыцца адным з самых яркіх мастакоў другой паловы XX ст. На выставу Ісачова ў Рэчыцы ўдалося сабраць 35 аўтарскіх твораў. А ў каталогу, які выпусыць «Беларускі кнігазбор», — 324 яго творы. Цяпер выставка пераехала ў Гомель, пабачыць яе можна ў палацы Румянцевых-Пашкевічаў.

ВЫСТАВЫ

Праз традыцыю ў будучыню

Аддзяленне Пасольства Швэціі ў Менску пры падтрымцы Швэцізкага Інстытуту, праводзяць з 18 студзеня да 2 сакавіка ў Гарадзенскім гісторыка-археалагічным музее (вул. Замкавая, 20) выставу швэцізкай графікі «Праз традыцыю ў будучыню». Адкрыццё — 18 студзеня а 16-й.

Стальмашонак у Маастацкім

Да 12 лютага ў Маастацкім музее працуе выставка твораў народнага мастака Беларусі Ўладзімера Стальмашонка «Акварэль па гардох і краінах».

Суцін у Парыжы

У Парыжы ў галерэі «Піна-катэка» да канца студзеня працуе персанальная выставка французскага мастака беларускага паходжання, аднаго з лідэраў экспрэсіянізму Хаіма Суціна. У экспазыцыі 80 карцін. Большшая частка твораў належыць прыватным калекцыям Японіі, Швайцарыі, Нямеччыны, Францыі, ЗША. Упершыню Хаім Суцін прадстаўлены публіцы як мастак «беларуска-габрэйскага паходжання», а не «літоўскага» ці «расейскага», як звычайна пісалася раней.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Гас Ван Сэнт і Алекс Ван Вармэрдам

З 17 студзеня самыя цікавыя стужкі ў Менску — «Параноід Парк» Гаса Ван Сэнта і «Афіцыянт» Алекса Ван Вармэрдама.

«Параноід парк», які будзе дэманстравацца ў Доме Кіно, — гэта пранізлівая гісторыя пра падлетка-скейтбардыста, які выпадкова забіў

чалавека. У адно імгненьне жыцьцё героя было зламанае...

«Афіцыянт» Алекса Ван Вармэрдама — глухая нідэрляндзкая камэдзя пра афіцыянта, які аднойчы высветліў, што з'яўляецца ўдзельнікам сексуальнай ролевай гульні. Стыль Вармэрдама

ІМПРЭЗА

Сустрэча з Уладзімерам Арловым

У аўторак, 22 студзеня, на Управе Таварыства беларускай мовы (вул. Румянцева, 13) Уладзімер Арлоў праводзіць гістарычны сэмінар — прэзентацыю сваёй новай кнігі «Імёны Свабоды». Пачатак а 18-й гадзіне. Уваход вольны.

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

- 18 (пт) — «Сымон-музыка»
- 19 (сб) — «Памінальная малітва»
- 20 (ндз) — «Макбэт»
- 21 (пн) — «Гаполовая завея»
- 23 (ср), 24 (чц) — «Эрык XIV»
- 25 (пт) — «С.В.»
- 26 (сб) — «Я не пакіну цябе»
- 27 (ндз) — «Каханыне ў стылі барока»
ранішія спектаклі
- 20 (ндз) — «Сынежная каралева»
- 27 (ндз) — «Паўлінка»
малая сцэна
- 21 (пн) — «Дзікае паляванье карала Стаха»
- 25 (пт) — «Апэльсынава віно»
- 26 (сб) — «Саламея»

Тэатар беларускай драматургіі

- 18 (пт) — «Адвечная песня»
- 19 (сб) — «Белы анёл з чорнымі крыламі»
- 20 (ндз) — «Дамавічкі»
- 20 (ндз) — «Сёстры Псыхеі»

Падніміце дзецям настрой «Афрыкай»

Дзіцячы спектакль «Афрыка» у пастаноўцы Генадзя Давыдзькі Купалаўскага выклікаў толькі станоўчыя эмоцыі ў гледачоў. Цікавы сюжэт (У.Кандрусеўч, Л.Пранчак), чистая мова, нязмушаная гульня актораў, удалыя жарты, танцы і песні — усё цудоўна. І нават праграмка ў выглядзе папяровага самалётика добра запускаеца і далёка ляціць!

Засталося толькі адно пытаньне: чаму на выхадзе не прадавалі DVD-дискаў з записам спектаклю? Напэўна раскупляліся б злёту.

Раман Заіка

КАНЦЭРТ

Рэха

У суботу 19 студзеня ў сядзібі БНФ выступіць маляды гурт «Рэха». Канцэрт прымеркаваны да адзначэння 90-х угодак абвяшчэння неза-

лежнасці БНР. Адна з абраных гледачамі кампазыцыяў патрапіць на адмысловую музычную складанку, якая мусіць быць выда-дзена да 25 Сакавіка. Уваход вольны!

(«Новыя казкі братоў Грым») вылучаецца чорным гумарам, правакацыйнасцю і холадам.

У межах фармату «4x4», разам з «Афіцыянтам», таксама «Сымерць на хаўтурах» — камедыя пра сям'ю, якую шантажуюць; «Забі мяне» — крыміналная драма пра закаханага алькаголіка-кілера і «Каханыне са слоўнікам» — мэлядрама.

Андрэй Расінскі

пра-бел/пра-свет

Эсэістыка • Крытыка • Рэфлексіі

Фармаваньне галавы.

Піша Васіль Аўраменка 20

Пятніца заўтра будзе, і... Падазроняя ччолы
й Цудоўны Пых. Піша Аляксандар Чубрык 22

Істотнасьць адсутнасьці ці адсутнасьць
істотнасьці? Наталка Бабіна пра раман
Альгерда Бахарэвіча «Праклятая госьці
сталіцы» 23

Маладая, маладая, а чатыры дыскі мае.
Піша Дар'я Гарошка 23

Гістарычна дакладная камэдыя.
Аўгуст у ролі Ромула. Піша Аляксандар
Фядута 24

Да пытаныня пра нацыянальныя задачы
на гэтым этапе. Мова, съязг і Пагоня ня могуць
быць аб'ектамі кампрамісаў.
Піша Сяргей Богдан 26

Марка Ганначкі Раманоўскай.
Гутарка Наталкі Бабінай з маставай 28

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Роберту Б. з Наваполацку. Гэтую памылку выправяць, як будзе перавыданьне кнігі.
Шкада, што выйшла такая прыкраса.

Юрасю Н. зь Менску. Выкryваючы не-
прыяцеляў, вы ня мусіце ім прыпадабняцца.

«Нашу Ніву»
птытайцеся на сядзібе ТБМ кожны
будні дзень ад 15.00 да 19.00.

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»,
проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас.
Адначасова Рэдакцыя звязвятаеца з просьбай
ахвяраваць на выданье. Да талі — старонка 17.

КАЛІ Б...

...прапанова міністра
адукацыі прымаць на элітныя
спэцыяльнасці выключна
сябраў БРСМ рэалізавалася
на 100%.

МАЛОНАК! ГЭКСТ ЛЕГКА УШКИНА

Першы бацька: Думаю, мой сын пойдзе па дыпламатычнай
лініі. Бачыце, як спрытна ён піле бервяно дружбы.

Другі бацька: А мой, відавочна, будучы міжнародны
журналіст. Учора выцыганіў у мяне 50 тысяч на сваё
патрыятычнае выхаванье.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

СЯБРОЎСКІЯ ПАДАРОЖКІ

Запрашаем у падарожжа 20 студзеня
(недзеля) па маршруце: Менск—Солы—
Жупраны—Кушыяны—Данюшава—Крэва—
Баруны—Гальшаны—Менск. 27 студзеня
(недзеля): Дуды—Іўе—Суботнікі—Ліпнішкі—
Жамысловы—Геранёны—Лаздуны—Тра-
бы. 1—4 лютага: Катынь—Смаленск і вакол-
іцы. Т.: (029)292-54-58, 622-57-20, 509-12-
16, 110-19-28

ПРАЦА

Шукам працу рэдактара/карэктара/стывиль-
рэдактара (наркамаўка, тарашкевіца, лацінка).
Стаж працы — 5 гадоў у часопісе «Роднае
слова». Т.: (017)286-45-73, (044)704-82-71.

Эдвард

Пераклад з расейскай на беларускую. Т.:
(017)286-45-73, (044)704-82-71. Эдвард

СПАЧУВАНЬІ

Выказываем спачуваньні Сяргею Салашу,
яго родным і блізкім з прычыны смерці
бацькі. Сабры. Сяргей Сацук

Праз сайт pl.by спачуваньні Сяргею Сала-
шу разміясцілі Вольга Стужынская, ofіс «За-
дэмакратычную Беларусь», Цэнтар «Суполь-
насць», Руслан Равіка, Алеся Капуці, Крыс-
ціна Вітушка, Андрэй Церашкоў, Дзяніс Са-
лаш, жыхары Смалівіч, Юр'я Чаранкоў,
Віталі Сіліцкі, Зыміцер Вінаградаў, Ігар Ляль-
коў, Юрасць Зяняковіч, Лявон Барышэўскі,
Сяргей Антусевіч, Алеся Стальцоў—Кар-
вашкі, Леанід Гарэві

Смуткіем, і німа супакою з прычыны заў-
частнай смерці Юр'я Шырокага. Гэты чалавек
быў гонарам беларускай незалежнай журна-
лістыкі, апорай агенцтва БелаТАН, у якім ён
працаў. Спачуваем ягонай сям'і і калегам.
Ягоная раптоўная, таяннічая смерць патрабуе
выясненяня, а сέньёны мы кажам: бывай, Юр'я.
Прабач, калі што было ня так. Зямля табе пу-
хам. Калері

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

Менск. З атчуту галоўнага турэмнага ўпраўлен-
ня відаць, што ў Менскай турме трываюць цяпер
643 чал. У тым — палітычных 97 мужчын і 21 ка-
бета. Многа хворых: у бальніцы турэмнай аж 66
чалавек.

«Наша Ніва». №2. 1908

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1915),

Янка Купала (1914—1915), А.Лукевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынко

галоўны рэдактар Андрэй Скурко

мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі

заснавальнік Місцавы фонд выданья газеты «Наша Ніва»

выдавец Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос форматам

A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр.

Ф. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нісе адказнасці за звесткі рагілонных аўвестак.

Кошт свабодны. Гаварыць на беларускай мове. Выдавецтва «Беларусь»

ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Юрыйдичны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р

3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанку», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 16.01.2008.

Замова № 284. Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.